

SAMEN WERKEN

AAN DE

ECONOMIE VAN

ZUID-LIMBURG

LIMBURG ECONOMIC DEVELOPMENT JAARVERSLAG 2016

SAMEN WERKEN AAN DE ECONOMIE VAN ZUID-LIMBURG

Samenvatting 2

- 1 De voorzitter aan het woord 4
- 2 Missie, visie, werkwijze en meerwaarde 8
- 3 Opbrengst 12
- 4 Waar staat Zuid-Limburg? 16
- 5 Resultaten samenwerking 2012-2016 20
- 6 Financieel resultaat 2016 22
- 7 In 2016 gerealiseerde samenwerkingsprojecten 30
- 8 Programma 2016-2020: Prioriteiten 36
- 9 Voortgang programma Brainport Network 2016 40
- 10 Programma Zuid-Limburg 2016-2020 44
- 11 Enkele projecten uitgelicht 58
- 12 Het LED-netwerk 62

SAMENVATTING

Triple helix als basis van het succes

De Zuid-Limburgse gemeenten ondersteunen de groei van de economie, samen met het bedrijfsleven en het onderwijs. Die samenwerking heet Limburg Economic Development. LED is de overlegtafel van economisch Zuid-Limburg; een unieke coalitie, want iedereen doet mee. De sleutelwoorden van de gezamenlijke aanpak zijn: verbinden, aanjagen en zichtbaar maken. Samen zetten wij de lijnen uit, wij jagen initiatieven aan en wij beoordelen en ondersteunen projectvoorstellen.

Bijna 90 projecten

Het budget van Limburg Economic Development wordt gevormd door een bijdrage van de gemeenten op basis van 6 euro per inwoner per jaar. LED kent een kleine werkorganisatie, het grootste deel van het budget gaat naar het ondersteunen van samenwerkingsprojecten. Inmiddels ondersteunen de Zuid-Limburgse gemeenten via LED bijna 90 projecten. Stuk voor stuk samenwerkingsprojecten van meerdere partijen, zoals het MKB, de ROC's, de Universiteit Maastricht, gemeenten, het primair onderwijs en Zuyd Hogeschool. De totale som van de projectbegrotingen is bij de start van de projecten bijna 30 miljoen euro, waarvan zo'n 20% via LED door de gemeenten wordt bijgedragen. Het uiteindelijke totale effect van de projecten is vele malen groter.

Effect: 1.700 extra banen

UNU-Merit monitort op verzoek van LED alle projecten. Het instituut heeft berekend dat het economisch effect van deze projecten uiteindelijk 1 miljard euro zal zijn en dat de projecten op termijn 1.700 extra banen genereren. De projecten zorgen dus voor een forse bijdrage aan de Zuid-Limburgse economie en het betekent een mooie multiplier voor die 6 euro per inwoner. Zo leveren gemeenten -in samenwerking met MKB-bedrijven, het LIOF, onderwijs- en kennisinstellingen en de Provincie- een belangrijke bijdrage bij aan de versterking van de Zuid-Limburgse economie.

Misverstand

Overigens is het een misverstand om het economisch effect van de door LED ondersteunde projecten te verwarren met de ambitie die in 2011 voor de totale Zuid-Limburgse economie werd geformuleerd als stip aan de horizon. Die ambitie (8,5 miljard extra Bruto Regionaal Product en 17.000 nieuwe banen) wordt gevormd een optelsom van:

- de groei van de grote ondernemingen
- de groei van het MKB
- de ontwikkeling van de Brightlands-campusen
- het economisch effect van de door de Zuid-Limburgse gemeenten ondersteunde samenwerkingsprojecten.

Juist nu doorpakken

Wij werken met een 'coalition of the willing', die samen vinden dat zij een bijdrage moeten leveren aan de versterking van de regionale economie. Die gezamenlijke aanpak levert soms stevige discussies op in de gemeenteraad over het lokale effect van die samenwerking. Toch zijn de meeste gemeenten vastbesloten om juist nu door te pakken.

"Economische transformatie is een proces van lange adem", aldus onderzoeker Kees Stob van Public Result, het bureau dat tweejaarlijks de stand van onze economie monitort.

Twee conclusies:

- 1) De Zuid-Limburgse ambities zijn realistisch, maar zullen door de crisis wel iets laten worden bereikt.
- 2) Zuid-Limburg moet de komende jaren fors inzetten op 6 prioriteiten om het gunstige groeipad door te kunnen trekken. Vooral de arbeidsmarkt, het MKB en de Euregio schreeuwen om aandacht.

"Het is heel verfrissend om te zien dat de LED-aanpak breed aanspreekt en talloze (MKB-) bedrijven, onderwijs en kennisinstellingen uitdaagt om innovatief te zijn en samen te werken".

Raf Sluismans, Program Manager UNU-Merit

Prioriteit: Arbeidsmarkt

De komende jaren worden forse tekorten op de arbeidsmarkt verwacht. Anderzijds staan bijna 30.000 mensen aan de kant. De arbeidsparticipatie blijft duidelijk achter bij het landelijk gemiddelde: ca. 10% (63% ten opzichte van landelijk 73%). Om de banengroei op te kunnen vangen worden Mobility & Talent Centre (MTC) ingericht met toeleidingstrajecten voor het invullen van werk voor morgen.

Prioriteit: MKB-aanpak

Het Limburgse MKB blijft in grootte en groei achter op het landelijk gemiddelde. En juist het MKB zou veel kunnen bijdragen aan de zo expliciete ambitie tot economische groei van de regio. In Zuid-Limburg komt 65% van de regionale omzet voor rekening van het grootbedrijf. Via een integrale MKB-aanpak willen alle partijen in Zuid-Limburg daar nu verandering in brengen.

Prioriteit: Euregio

Krachtige economische agglomeraties hebben de toekomst. Zuid-Limburg is klein, maar zonder grenzen zijn wij nagenoeg net zo aantrekkelijk als Amsterdam. Daarom bevorderen wij de ontwikkeling van de Euregio Maas-Rijn tot één samenhangende netwerkagglomeratie. Via de Citydeal Eurolab werken wij aan het oplossen van grensoverschrijdende knelpunten in wet- en regelgeving. Via 'Eurostad' ontwikkelen wij initiatieven die de agglomeratiekracht van de Euregio versterken.

Overige prioriteiten

Daarnaast zet Zuid-Limburg de komende jaren ook stevig in op:

- de ontwikkeling van een ecosysteem om internationale startups op de campussen en in de regio te laten landen
- een programmatische afstemming tussen (technisch) beroepsonderwijs en het bedrijfsleven
- het versterken van de reputatie van Zuid-Limburg als economisch krachtige regio

Kortom: koers vasthouden

Alle reden om de ingezette koers ook de komende jaren vast te houden, met samenwerking, focus en passie.

"LED is een unieke coalitie."

Marc Cootjans, Zuid-Limburgse Rabobanken

**LED IS DE OVERLEGTAfel
VAN ECONOMISCH
ZUID-LIMBURG**

1

DE VOORZITTER AAN HET WOORD

Jos Schneiders, voorzitter LED

Samenwerking, focus en passie

Waar we vandaan komen is bekend. Limburg Economic Development, onderdeel van de Brainport2020-agenda en financieel mogelijk gemaakt door de Zuid-Limburgse gemeenten, ontstond in 2011. We zaten toen midden in de economische crisis, de krimp was een doemscenario en van een kennis-economie was nog geen sprake. Zuid-Limburg ging niet bij de pakken neerzitten, maar zette een stevige stip op de horizon. In 2020 moest onze regio getransformeerd zijn tot een Europese topregio. Op initiatief van de 3 centrumgemeenten Maastricht, Heerlen en Sittard-Geleen werden de economische agenda van Koers van Limburg, Brainport2020 en de commissie Deetman samengebracht in de stichting Limburg Economic Development (LED). Een brede netwerkorganisatie van bedrijfsleven, onderwijs- & kennisinstellingen, Provincie en gemeenten die samen de transitie van de regio op weg naar een top-technologische regio in triple helix verband stimuleren.

Zuid-Limburg doet het goed. De economie groeit, de werkloosheid daalt, de kenniseconomie komt tot bloei en de krimp vlakt af. Alle seinen staan thans op groen, maar dat betekent niet dat we er zijn. Elke strategie is zo goed als de uitvoering ervan en juist nu het goed gaat moeten we niet achterover leunen maar doorpakken. We moeten 'het dak repareren nu de zon schijnt'. Met elkaar zullen we een antwoord moeten vinden op de hardnekkige knelpunten die onze verdere groei kunnen belemmeren: onvoldoende arbeidskrachten voor de vele vacatures, teveel barrières bij het werken en ondernemen over de grens en onvoldoende ondernemerschap, innovatie en samenwerking bij het MKB. Dat zijn majeure uitdagingen en die vereisen eendrachtige samenwerking. Kortom, werk aan de winkel.

LED wordt mogelijk gemaakt door de Zuid-Limburgse gemeenten met een jaarlijkse bijdrage van 6 euro per inwoner. Ik weet dat dit soms leidt tot stevige discussies in de gemeenteraad. Begrijpelijk, want dat geld kan ook aan lokale projecten worden uitgegeven. Heerlen en Vaals hebben in november 2016 besloten de bijdrage aan LED stop te zetten.

Ik constateer dat alle Zuid-Limburgse gemeenten het desondanks over drie dingen eens zijn:

1. Zuid-Limburg heeft één economie en samenwerken is derhalve een must;
2. Zuid-Limburg heeft een paar fikse uitdagingen en we moeten de mouwen opstropen;
3. Zuid-Limburg heeft alles in huis om een topregio te worden; dat komt niet vanzelf.

De Zuid-Limburgse gemeenten zijn inmiddels met elkaar in gesprek om de toekomstige samenwerking vorm te geven en deze beter te laten aansluiten op de dynamiek van alle gemeenten in de regio.

Limburg Economic Development is als netwerkorganisatie vaak direct of indirect betrokken met wat er op het gebied van economie gebeurt in Zuid-Limburg. Bestuurlijke sleutelfiguren van de 3 O's (ondernemers, overheid en onderwijs) werken samen aan de uitdagingen van de regio. Grote ondernemingen en kleine bedrijven, basisscholen en universiteiten, provincie en de gemeenten.

"Het heeft geen zin om als kleine gemeente alle problemen zelf op te gaan lossen. Eigenlijk moet je als een soort metropoolregio proberen te denken. Dat doen steden als Den Haag en Rotterdam ook. Samen sta je sterker dan alleen."

Jan Latten, hoofdemograaf CBS

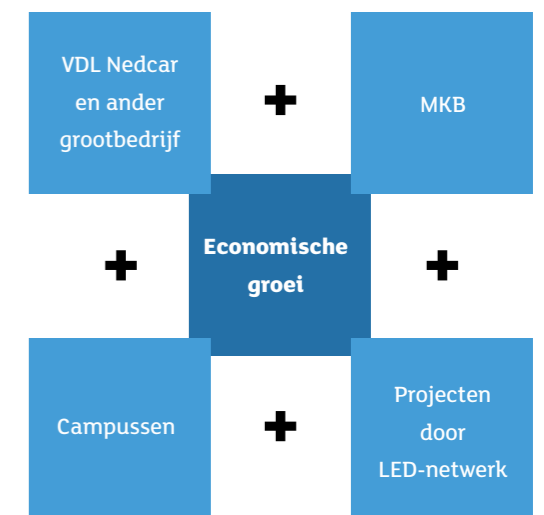
"LED is niet de zoveelste organisatie op economisch gebied. Maar dé overlegtafel waar alle partijen in Zuid-Limburg in triple helix verband met elkaar afstemmen."

Jos Schneiders, voorzitter LED

Het is een misverstand te denken dat LED verantwoordelijk is voor de totale economische ontwikkeling van Zuid-Limburg. Dat kan natuurlijk ook niet met een jaarbudget van een paar miljoen. Alle partijen in Zuid-Limburg zijn verantwoordelijk voor de economische ontwikkeling van onze regio. Ieder op zijn eigen terrein en vanuit zijn eigen perspectief. Uiteraard kijkt een gemeente vanuit het belang van haar gemeente, de provincie vanuit het perspectief voor de provincie Limburg. De bedrijven natuurlijk vanuit hun eigen afzetbasis; soms lokaal, meestal regionaal en steeds vaker internationaal. En dat geldt ook zo voor de onderwijsinstellingen welke hun eigen dynamiek kennen. Maar het is de regio en de samenhang van de activiteiten in de regio die ons allen bindt. Door samenwerking en focus in de regio gaat het wel effectiever en beter. Met LED leveren we met z'n allen aan die samenwerking een bijdrage; als onderdeel van de totale ambitie van € 8,5 mrd. van de regio Zuid Limburg zoals aan het begin gesteld.

In de voortgangsrapportage van bureau Public Result (zie hoofdstuk 4) van begin 2017, is nog eens vastgesteld dat we goed op weg zijn deze ambitie in te vullen als we gezamenlijk naar die ene stip op de horizon blijven toewerken. Met LED vormen we daarbij de overlegtafel van economisch Zuid-Limburg. Samen aanjagen en ondersteunen van projecten en samenwerkingspartners, initiatieven stimuleren en zo nodig initiëren, subsidies losweken, de regio economisch op de kaart zetten, speerpunten formuleren en waar nodig onderzoek laten doen. De Zuid-Limburgse economie is van ons allemaal. Limburg Economic Development is de unieke coalitie om de economische groei van onze regio te stimuleren. Met samenwerking, focus en passie voor de regio.

Limburg Economic Development is de overlegtafel van de economie van Zuid-Limburg, maar niet verantwoordelijk voor de totale groei van de regio. Die wordt bepaald door grote ondernemingen, MKB-bedrijven, de campussen en door de inmiddels ruim 90 door LED ondersteunde samenwerkingsprojecten. De totale bijdrage van de samenwerkingsprojecten wordt geraamd op uiteindelijk 1 miljard extra BRP en 1.700 extra banen.

— € 8,5 miljard extra BRP
— 17.000 banen

> In de economie is het bedrijfsleven leading, maar de samenwerking met de overheid en kennis- en onderwijsinstellingen is een must.

2

MISSIE, VISIE, WERKWIJZE EN MEERWAARDE

Missie

LED is een breed samenwerkingsverband van bedrijfsleven, onderwijs en kennisinstellingen en regionale overheden. Samen werken wij mee aan de uitbouw van Zuid-Limburg tot een krachtige top-technologische regio.

“LED in Zuid-Limburg is een belangrijke partner, vooral als bruggenbouwer naar de gemeenten en het MKB.”

Martin Paul, voorzitter CvB Maastricht University

Visie

De Brainport2020 strategie en agenda is leidend. Een toekomstbestendige regionaal- economische ontwikkeling is afhankelijk van 4 samenhangende voorwaarden;

1. kennisontwikkeling (technology)
2. de vertaling daarvan in bedrijvigheid (business)
3. voldoende goed opgeleid personeel (people)
4. en een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en mensen die hier (komen) werken (basics)

Samenwerking, samenwerking en nog eens samenwerking tussen alle relevante stakeholders uit de triple helix is een absolute noodzaak om onze doelen te bereiken. “Alleen ga je sneller, samen kom je verder”. De transformatie van onze regio is een kwestie van volhouden en een lange adem.

Werkwijze

In de economie is het bedrijfsleven leading, maar de samenwerking met de overheid en kennis- en onderwijsinstellingen is een must. LED is de overlegtafel waar die triple helix partijen samen de lijnen uitzetten, prioriteiten vaststellen en afspraken maken. Programma's worden geformuleerd en samenwerkingsprojecten kunnen worden ondersteund. Telkens fungeren natuurlijke eigenaren uit het netwerk als 'trekker'. Dat zijn de partijen, die straks ook de uitvoering voor rekening nemen. Gemeenten spelen een bijzondere rol in LED. Zij faciliteren het samenwerkingsplatform LED en stellen, onder voorwaarde van meer dan 50% cofinanciering en commitment, aanjaaggeld ter beschikking voor de ontwikkeling van projecten. De agenda is dynamisch. Tweejaarlijks monitoren wij de regionale ontwikkeling, sporen witte vlekken en nieuwe kansen op en nemen wij samen het initiatief voor de ontwikkeling van programma's en projecten die daarin kunnen voorzien.

“Ik ben blij dat we in een fase van optimisme zitten in Limburg en dat werd ook tijd als ik eerlijk ben. Wat ik vooral belangrijk vind is dat we het groeiend besef delen met elkaar dat Limburg niet de blindedarm van Nederland is maar het kloppend hart van Europa.”

Eric Joosten, CEO Arion

Meerwaarde van de economische samenwerking

De meerwaarde van economische samenwerking wordt door de bestuurspartijen breed onderschreven. LED is een unieke coalitie, waarbinnen informatie-overdracht, afstemming en samenwerking wordt bevorderd. LED is de 'onderkoepel' en de overlegtafel waar partijen, ieder vanuit eigen verantwoordelijkheid, samen werken aan dat ene en gemeenschappelijk doel: de uitbouw van Zuid-Limburg tot een krachtige top-technologische regio.

Door economische samenwerking bouw je kracht op. Op de middellange termijn leidt die samenwerking tot een groter regionaal besteedbaar inkomen, meer mensen, meer koopkracht en vergroting van het draagvlak van lokale voorzieningen. De eerste voortekenen zijn gunstig. Wij doen het goed met z'n allen. De economie groeit sterk, ook de werkgelegenheid groeit in onze regio, de werkloosheid daalt sneller dan het landelijk gemiddelde en de krimpprognoses zijn veel minder dramatisch dan aanvankelijk voorzien. Op langere termijn leidt die samenwerking tot een groter welvaartsniveau in de regio.

Een toekomstbestendige regionaal- economische ontwikkeling is afhankelijk van 4 samenhangende voorwaarden

Bron: Brainport2020

People

- Meer mensen voor techniek
- Leven lang leren
- Meer kenniswerkers van buiten
- Meer vaklieden

Technology

- Meer private en publieke R&D
- Sterke positie in Europa

Business

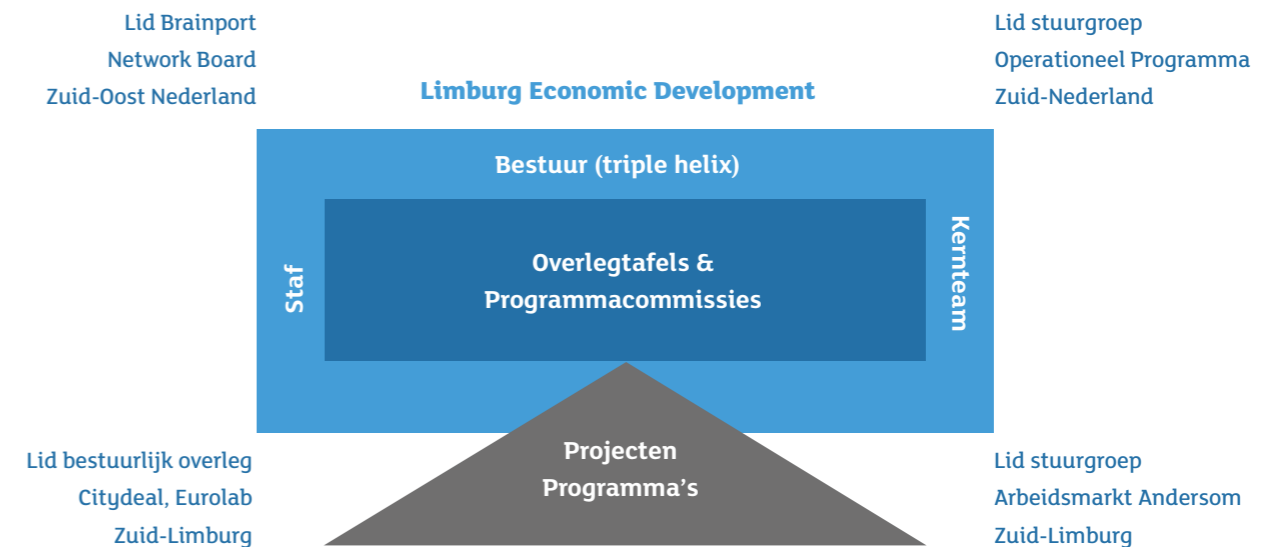
- Meer starters en doorgroeiers
- Meer bedrijven van buiten
- Sterkte ketens en netwerken
- Proeftuinen

Basics

- Aantrekkelijke woonomgeving
- Bereikbaarheid
- Promotie

Werkwijze van Limburg Economic Development

> Er is ook een kanteling merkbaar van het zelfbeeld van onze regio. Van krimpgebied tot zelfbewuste en trotse economische regio.

Heipalen voor economisch fundament

Provincie Limburg, Maastricht University, DSM, Maastricht UMC+ en APG staan samen aan de basis van de Brightlands campussen in Limburg. Daarmee worden als het ware de heipalen geslagen voor het economisch fundament van de toekomst. Provincie en LIOF werken aan de versterking van de innovatiekracht van de topbedrijven in de maakindustrie en logistiek. Via de samenwerking in LED werken onderwijsinstellingen, gemeenten, MKB en intermediairs samen aan het realiseren van een goed vestigingsklimaat, een sterk MKB inclusief de aansluiting op de campussen en crossovers, een aansluitend onderwijssysteem, vraaggerichte arbeidsmarkt aanpak en de euregionale samenwerking op deze thema's.

“De regio bevindt zich in een positieve flow. Limburg Economic Development levert daar een bijdrage aan door samenwerking in de triple helix te bevorderen en door het MKB bij de ontwikkelingen te betrekken. Door stevig in te zetten op de kenniseconomie stimuleert de Provincie Limburg de campusontwikkeling en samenwerking tussen de Brightlands campussen.”

Marja van Diejen-Visser, voorzitter CvB Maastricht UMC+

Merkbaar

De opbrengst is niet altijd even hard meetbaar, maar wel uitermate merkbaar.

- De regio Zuid-Limburg komt steeds meer in beeld bij de landelijke overheid, de Sociaal Economische Raad (SER), G32 (grote steden in Nederland) en de Euregio. Er is blijkbaar wat aan de hand in dit gebied. De Brightlands-campussen behoren tot de top 8 van campussen van nationaal belang. De SER nodigde 10 triple helix organisaties, waaronder LED, uit voor gedachtebepaling en inspiratie. De G32 doet onderzoek naar entrepreneurial ecosystems. LED is daarbij een van de drie onderzoekscasussen.
- Ook het effect van de regionale samenwerking is niet in harde cijfers uit te drukken, maar wel belangrijk. Inmiddels is via LED een netwerk opgebouwd van meer dan 700 bedrijven die actief participeren in een van de vele samenwerkingsprojecten.
- Onderwijsinstellingen hebben met ondersteuning via LED landelijke voorbeeldcentra opgericht: CHILLabs (chemie en materialen) en EIZT (zorg en technologie). Ook zijn doorlopende leerlijnen vmbo-mbo gerealiseerd inclusief verkorting van de leerweg met één jaar voor de leerlingen. Circa 100 opleidingsmodules zijn ontwikkeld. MKB-bedrijven hebben met ondersteuning via LED 100 nieuwe toepassingen, producten of diensten ontwikkeld en meer dan 700 bedrijven zijn betrokken bij de via LED ondersteunde projecten.
- Alleen al de via LED ondersteunde samenwerkingsprojecten zijn uiteindelijk goed voor € 1,0 miljard extra omzet en 1.700 extra banen. Hiervan zijn inmiddels 215 extra banen gerealiseerd.
- Tenslotte is ook een kanteling merkbaar van het zelfbeeld van onze regio. Van krimpgebied tot zelfbewuste en trotse economische regio.

“Kenmerkend voor de Provincie Limburg zijn het zelfbewustzijn, de eigen kracht en de triple helix samenwerking tussen bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en overheden.”

Henk Kamp, demissionair minister Economisch Zaken

“De samenwerking in Zuid-Limburg is vrij uniek. De manier waarop de campussen met elkaar samenwerken, de combinatie van hightech met digitaal, dat maakt deze regio bijzonder en daar liggen de kansen. Want het is vooral in de crossovers waar innovatie ontstaat.”

Z.K.H. Prins Constantijn, Special Envoy StartupDelta

> “Economische transformatie is een proces van lange adem.”

Kees Stob, directeur Public Result

WAAR STAAT ZUID-LIMBURG?

Uitkomsten Programmamonitor Public Result

Sinds 2012 meet Public Result elke twee jaar, in opdracht van LED, de economische stand van zaken in Zuid-Limburg. Het bureau baseert zich daarbij op macro-economische cijfers, de resultaten en businessplannen van de campussen, R&D-activiteiten in de regio en prognoses over de arbeidsmarkt. Ook worden de via LED ondersteunde samenwerkingsprojecten doorgelicht.

Groei, groei, groei

Alle cijfers bij elkaar opgeteld tonen overtuigend aan dat de groei er flink in zit.

- Het Bruto Regionaal Product groeide in 2015 ruim 2,5 keer (5,4%) sneller dan het Nederlandse gemiddelde (2,0%).
- Andere positieve ontwikkelingen zijn dat de banengroei weer toeneemt (+2000 in 2016), de werkloosheid daalt tot onder het landelijk gemiddelde (van 7,5% in 2014 naar 6,5% in 2016)
- De bevolkingskrimp neemt af. De prognose is bijgesteld van 550.000 inwoners in 2030 naar 600.000 inwoners in 2030.

Chemie, Life Sciences & Health en de maakindustrie in de plus

Zuid-Limburg doet het vooral goed in de sectoren Chemie (+12%), Life Sciences & Health (+32%) en de maakindustrie (+10%) als we kijken naar het Bruto Regionaal Product. De jaarlijkse gemiddelde groei in arbeidsproductiviteit was in deze sectoren stevig, met resp. 3,3%, 4,3% en 4,1%. De groei leidt op dit moment nog niet tot extra banen omdat dankzij innovatie vooral ook efficiency-winst is gerealiseerd. Echter, bij een aantrekkende economie en groeiende vraag zal de werkgelegenheid hier naar verwachting groeien, juist vanwege de stevige concurrentiepositie als gevolg van hoge arbeidsproductiviteit. We zien dit bijvoorbeeld al gebeuren in de automotive. Public Result geeft aan dat de Brainportambitie (€ 8,5 miljard extra BRP) realistisch blijft, maar wel wat later dan in 2020 wordt behaald. Daarvoor is wel nodig dat de huidige economische omstandigheden doorzetten en dat het investeringsniveau in de regionale economie blijft gehandhaafd. Economische transformatie is een proces van lange adem.

Arbeidsmarkt, MKB en euregio

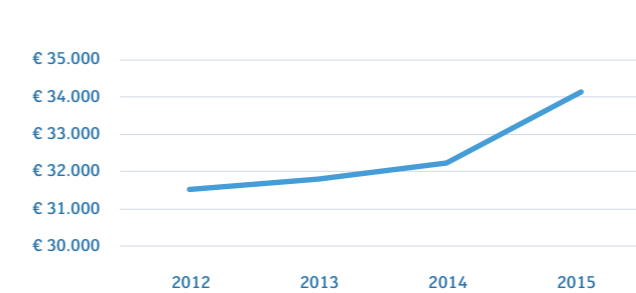
Veel gaat goed, maar nog niet alles. Voor de komende jaren adviseert Public Result nadrukkelijk in te zetten op een aantal prioriteiten. Zo is de arbeidsparticipatie nog te laag en blijft het aantal startende ondernemers achter bij het landelijk gemiddelde. Een betere match tussen vraag en aanbod op arbeidsmarkt en het innovatief vermogen van het MKB blijven dan ook aandachtspunten voor heel Zuid-Limburg. Daarnaast loont het de moeite om meer te investeren in agglomeratievorming met steden in de Euregio; Luik, Hasselt en Aken. Op die manier ontstaat immers een veel grotere arbeidsmarkt, grotere diversiteit aan bedrijven, meer creativiteit en innovatiekracht. Daarmee maken we ook beter gebruik van de unieke ligging van de regio met een enorme "consumer market" als achterland. CPB-berekeningen (Centraal Planbureau) laten zien dat het wegvallen van de grensbarrières kan leiden tot een toename van het BRP tussen de € 250 en € 710 miljoen en tussen de 2.400 en 6.600 extra banen en enkele duizenden extra vacatures oplevert. De arbeidsmarkt, het MKB en de euregio zijn drie speerpunten van LED.

"Het goede is dat deze prognoses door de jaren heen positiever zijn bijgesteld. Elk jaar schuift de grafiek een beetje omhoog. Het is toch een beetje lente in Limburg."

Jan Latten, hoofdemograaf CBS

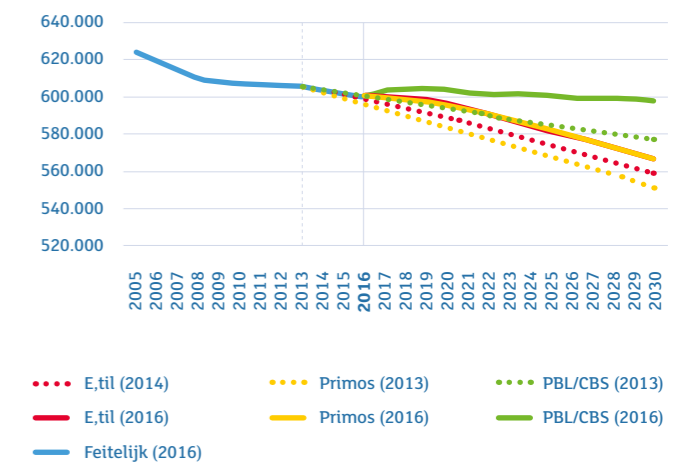
Bruto Regionaal Product (BRP) per capita stijgt

Bron: Public Result

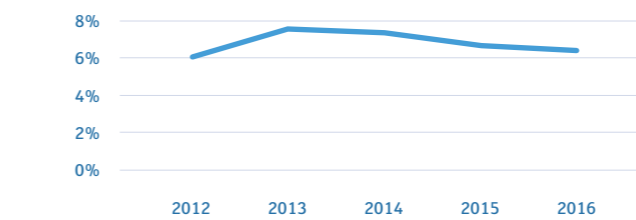
Bevolkingsontwikkeling en prognoses

Bron: Public Result

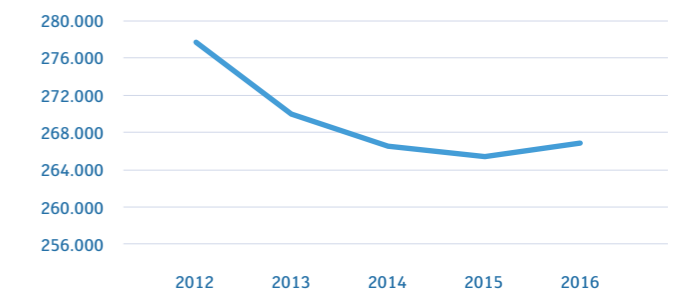
Werkloosheid daalt

Bron: Public Result

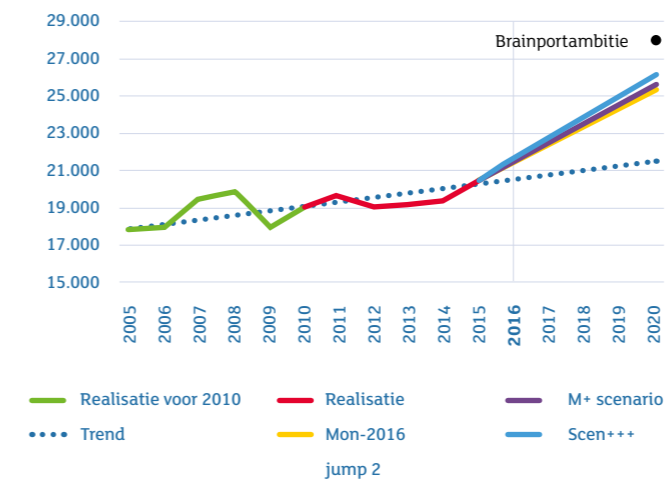
Werkgelegenheid stijgt

Bron: Public Result

Bruto Regionaal Product (BRP) stijgt

Bron: Public Result

"De Brainportambitie is realistisch, maar vanwege de lange crisis wordt de ambitie wel wat later dan in 2020 behaald."

Kees Stob, directeur Public Result

> De krimp krimpt!

604.000

Huidig aantal inwoners Zuid-Limburg

550.000

Prognose 2013 (Primos): aantal inwoners in 2030

600.000

Prognose 2016 (PBL/CBS): aantal inwoners in 2030

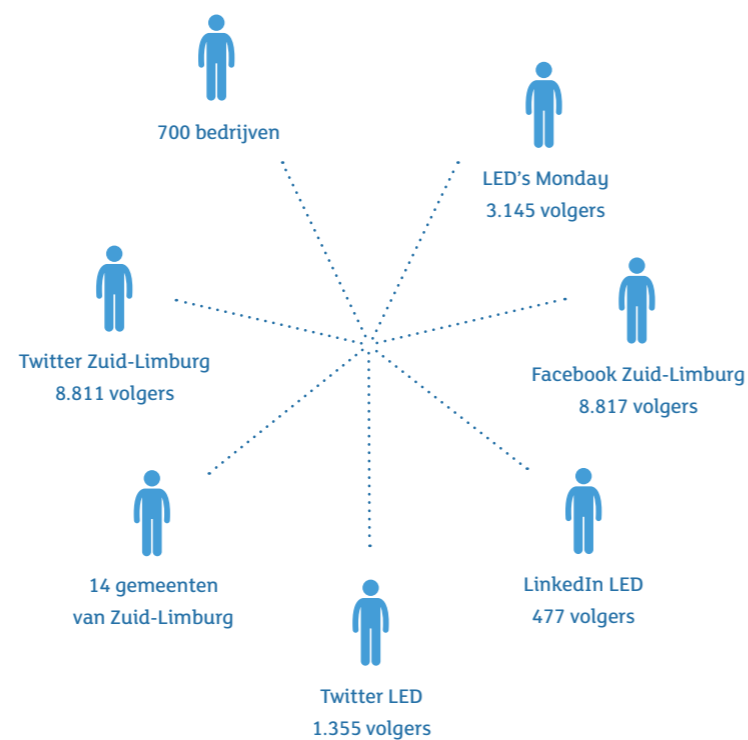
5

RESULTATEN SAMENWERKING 2012-2016

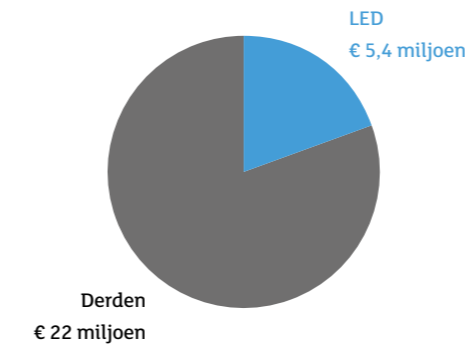
Zuid-Limburg werkt samen

Via LED worden bijna 90 projecten met geld, kennis en/of contacten ondersteund. De projecten zijn innovatief, leggen verbindingen tussen partijen en/of met bestaande initiatieven en leveren aantoonbaar een bijdrage aan de economische ontwikkeling van Zuid-Limburg. De voortgang van deze projecten wordt onafhankelijk gemeten door onderzoeksbureau UNU-MERIT.

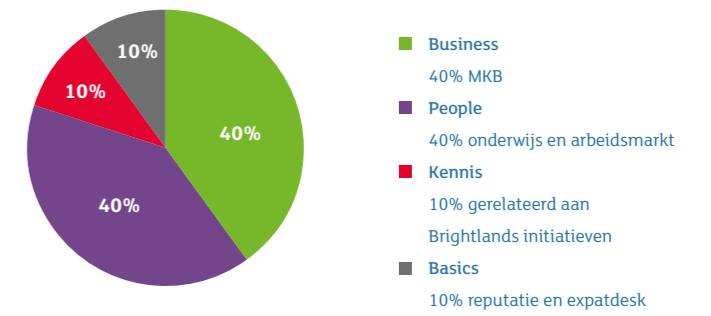
Het bereik van LED

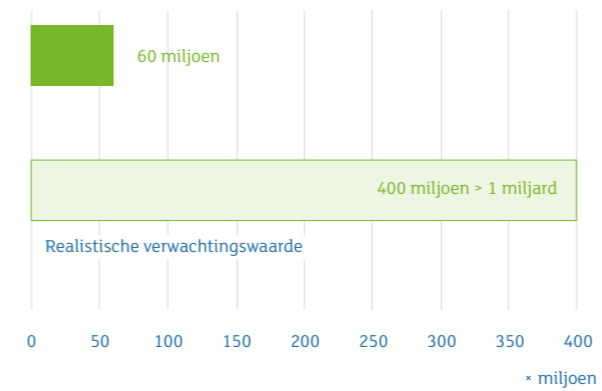
Investerings in projectontwikkeling

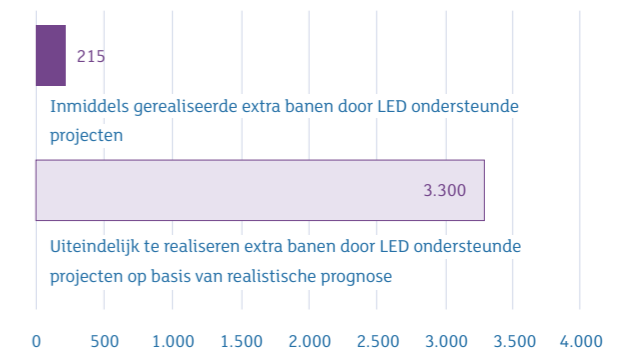
Inzet LED-geld

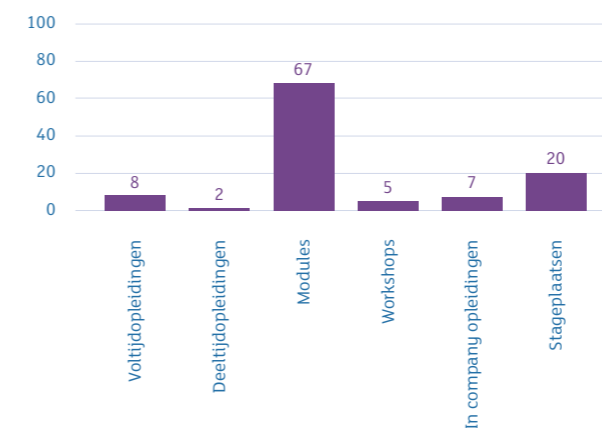
Business – Bijdrage Bruto Regionaal Product (BRP)

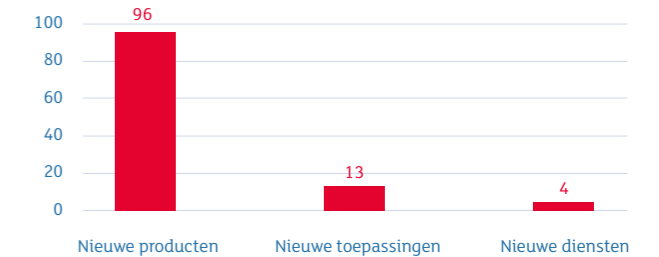
People – Banenontwikkeling Zuid-Limburg 2012-2020

People – Nieuwe trainingen en opleidingen in Zuid-Limburg

Kennis – Innovatie

FINANCIËEL RESULTAAT 2016

Balans per 31 december 2016 (in euro)

Activa	31-12-2016		31-12-2015		Passiva	31-12-2016		31-12-2015	
Vlottende activa					Eigen vermogen				
<i>Vorderingen en overlopende activa</i>					<i>Algemene reserve</i>				
Te ontvangen bijdragen	787.667	360.650			Bestemmingsreserve				
Overlopende activa	337.500	138.642			'projecten'	527.916	300.000		
Omzetbelasting	-	50.486			Bestemmingsreserve				
					'vangnet technocollege'	45.102	45.102		
Totaal vorderingen	1.125.167	549.778			Totaal eigen vermogen	573.018	345.102		
Liquide middelen					Kortlopende schulden				
Rekening-courant Rabobank	23.941	495.677			Crediteuren	295.403	120.249		
Spaarrekening Rabobank	2.633.220	2.452.958			Overlopende passiva	2.909.435	3.033.062		
Kasgeld	23	-			Omzetbelasting	4.245	-		
Kruisposten	- 250	-			Totaal kortlopende schulden	3.209.083	3.153.311		
Totaal liquide middelen	2.656.934	2.948.635							
Totaal	3.782.101	3.498.413			Totaal	3.782.101	3.498.413		

Toelichting op de balans per 31 december 2016

Het voorlopig exploitatieresultaat 2016 voor resultaatbestemming komt uit op een bedrag van € 227.915. Vanuit eerdere jaren stond een nog niet verplichte reserve van € 345.102. LED kent de bijdragen aan de projecten toe op verplichtingenbasis en wij stellen de bijdrage doorgaans feitelijk ter beschikking bij realisatie van de projecten. Dat is de reden van een relatief hoog bedrag aan overlopende passiva (ruim € 3,0 mln.). Het gaat dan om de bijdragen die zijn verplicht aan projecten, die nog niet zijn afgerond.

Exploitatie inkomsten (in euro)

Omschrijving	Begroting	Realisatie
Deelnemers	2.728.985	2.556.607
Gemeente Heerlen	262.500	262.500
Gemeente Maastricht	734.382	734.382
Gemeente Sittard-Geleen	562.344	562.344
Gemeente Brunssum	85.968	50.925
Gemeente Kerkrade	139.572	139.572
Gemeente Landgraaf	112.368	-
Gemeente Nuth	46.485	46.485
Onderbanken	-	-
Simpelveld	-	-
Voerendaal	-	-
Eijsden Margraten	149.802	124.835
Gulpen Wittem	86.982	86.982
Gemeente Meerssen	114.378	114.378
Gemeente Vaals	58.164	58.164
Gemeente Valkenburg	50.000	50.000
Gemeente Stein	150.804	150.804
Gemeente Schinnen	77.952	77.952
Gemeente Beek	97.284	97.284
Overig	140.000	126.028
Bankopbrengsten	20.000	-
Sponsoring	100.000	-
Overige inkomsten	-	126.028
Jaarrekening resultaat LED	20.000	-
Totaal inkomsten	2.868.985	2.682.635

Exploitatie uitgaven (in euro)

Omschrijving	Begroting	Realisatie
Bedrijfskosten		
Apparaatskosten	415.000	370.175
Inzet L. Burdorf	75.000	75.000
Inzet Provincie	75.000	79.417
Huisvesting	50.000	34.480
Schoonmaak	5.000	4.098
Ict/Telefoon	15.000	6.819
Vergaderkosten	10.000	3.751
Reiskosten	10.000	10.581
Accountant	9.000	9.944
Administratie	26.000	21.668
Algemeen	15.000	14.635
Afdracht BTW 2015	-	-
Brandmanager	90.000	67.500
Admin ondersteuning	35.000	33.948
Salariskosten	-	8.334
Communicatie	60.000	4.103
Congres	60.000	4.103
Monitor	70.000	23.135
Programmamonitor	30.000	28.135
Projectmonitor	40.000	-5.000
Brainport 2020	42.500	42.500
Bijdrage Brainport 2020	42.500	42.500
Totaal bedrijfskosten	587.500	439.914
Programmamakosten	2.281.485	2.014.806
Projecten	695.485	499.753
Claut		32.000
3D Printing		50.750
Digipil		500
Dental Case		60.000
Programmaopbouw Energie		5.310
Resource House		60.000
Claut Energy		50.000
Buitengewoon Ondernemen		10.000
Alp		12.500
Inspiratiehuis		2.000
Beslist Beter		60.000
Bright Talent Academy		25.000
Digitale Wijkboulevard	-	30.000
Business In Sports	-	40.000
Composite Clusterversterking	-	56.500
Website	-	5.193

Speerpunten

Agenda Stad	150.000	248.684
Onderzoek	-	50.000
Eurolab	-	48.000
Expatscenter South	-	100.000
Programma opbouw samenwerking Aachen	-	28.590
BTW	-	22.094
Business Accelerator	250.000	290.000
Business Accelerator (BIF)	250.000	290.000
MKB	350.000	373.852
Integrale MKB	350.000	63.384
MKB Front-Office	-	50.000
Starten door overname	-	60.000
Ontwikkeling aanpak	-	49.056
Programmaopbouw Leisure, Care, Logistiek, Duurzaamheid	-	54.036
Versnellingstafels	-	97.376
People	250.000	138.694
Vraaggerichte Arbeidsmarkt	150.000	-
Programmamanagement Arbeidsmarkt Andersom	-	50.000
Mobility & Talent Centre	-	88.694
TOZL	100.000	-
Communicatie en branding regio	586.000	393.823
Branding Zuid-Limburg	225.000	133.515
Communicatie	275.000	233.564
Website	36.000	6.129
Kleinschalig onderzoek	50.000	20.615
Voucherregeling	-	70.000
Totaal programmamakosten	2.281.485	2.014.806

Resultaat 2016 (in euro)

Totaal inkomsten	2.682.635	
Totaal bedrijfskosten	439.914	16,4%
Totaal programmamakosten	2.014.806	75,1%
Resultaat	227.915	8,5%

Toelichting op het exploitatieresultaat 2016

In het algemeen was in 2016 sprake van lagere inkomsten (- € 186.028) dan geraamd. Ruim 75% van het beschikbare budget hebben wij ingezet ten behoeve van de realisatie van programma's en projecten (€ 2.014.806). De bedrijfskosten bedroegen € 370.175) en dat is 16,4% van het beschikbare budget. Uiteindelijk hebben wij een bedrag van € 227.915 niet ingezet. Dat komt overeen met 8,5% van het beschikbare budget. Dat bedrag wordt conform bestuursbesluit van 17 mei 2017 toegevoegd aan het projectenbudget voor 2017.

Inkomsten 2016

De inkomsten 2016 bedroegen uiteindelijk € 2.682.635.

Er is een bedrag van € 186.350 minder binnengekomen.

Oorzaken:

- Eijsden-Margraten had het bedrag voor regiobranding niet verwerkt in de begroting 2016, waardoor een bedrag van € 24.967 lager is binnengekomen
- Gemeente Landgraaf neemt vanaf 2016 volop deel aan LED. De gemeente besluit op 14 november 2016 om alsnog niet te participeren in LED. Negatief effect € 112.368
- Gemeente Brunssum hebben wij ten onrechte afgedragen regiobranding subsidie over 2015 in mindering gebracht op de bijdrage. Negatief effect € 35.043.

Uitgaven 2016

Bedrijfskosten 2016

De bedrijfskosten over 2016 bedroegen € 439.914 en dat is 16,4% van het beschikbare budget.

- Congres is als gevolg van besluitvorming Heerlen om uit te stappen opgeschoven naar februari 2017 (- € 55.000)
- Goedkopere huisvesting en vergaderen op locatie maken onderdeel uit van huur (respectievelijk - € 15.520 en - € 6.249)
- Lagere kosten brandmanager (- € 22.500).

Programmakosten 2016

Voor het programma LED 2016 was bij start van 2016 beschikbaar een bedrag van € 2.281.485.

- Op het onderdeel Agenda Stad is ten opzichte van de startbegroting hoger gerealiseerd. In de startbegroting was de bijdrage aan het expatscenter South voorzien en een reservering van € 50.000 voor de ontwikkeling van het programma en daaronderliggend onderzoek. Aan dit speerpunt zijn in de loop van 2016 extra middelen toegewezen. Dat betreft de kosten voor de projectleider Eurolab en extra inzet op inventarisatie samenwerkingsmogelijkheden met Aachen, waaronder de voorbereiding en participatie in de manifestatie van Aachen 2025. (verwerkt in de cumulatieve verplichtingen forecast, 3 november 2016).

- De uitgaven op het speerpunt MKB groeimotor zijn nagevoeg conform. Dat komt door enerzijds:
 - lagere kosten voor opgedragen onderzoek,
 - lagere kosten versnellings tafels, mede door samenwerking met Keyport
 - één (geslaagde) pilot aansluiting MKB- campussen in plaats van twee pilotsanderzijds:
 - extra kosten t.b.v. programmaopbouw leisure, care logistiek en duurzaamheid (verwerkt in de cumulatieve verplichtingen forecast 3 november 2016)
- De uitgaven op het speerpunt vraaggerichte arbeidsmarkt-aanpak waren wat hoger dan bij begroting voorzien. Bij begroting was een bijdrage van 50% in de loonkosten van de programmamanager Arbeidsmarkt Andersom (€ 50.000) alsmede de bijdrage ten behoeve van de projectleiding van het Mobility & Talent Centre (€ 70.000). Daarbovenop hebben wij in 2016 besloten om te participeren voor de duur van in beginsel 4 jaar aan het Arbeidsmarktdashboard Zuid-Nederland (besluit 11 mei 2016).
- De uitgaven op het speerpunt TOZL/aansluiting onderwijs-bedrijfsleven zijn niet gemaakt in 2016.
- De uitgaven op de post economische reputatie lager uitgevallen. We hebben geen grootschalige campagne gevoerd in 2016.
- De voucherregeling is medio 2016 ingevoerd (besluit 11 mei 2016). Op dat budget hebben wij in 2016 doorlopend naar de eerste helft van 2017 een zevental projecten ondersteund.
- Post kleinschalige onderzoek is minder aangesproken.
- We hebben in 2016 een bedrag van € 499.754 ingezet t.b.v. projecten.

> “Het is uniek dat bedrijven, die eigenlijk concurrenten van elkaar zijn maar een gemeenschappelijk probleem hebben: samenwerken en elkaar zo versterken.”

John Aarts, wethouder Economie gemeente Maastricht

IN 2016 GEREALISEERDE SAMENWERKINGSPROJECTEN

De Zuid-Limburgse gemeenten ondersteunen via LED inmiddels bijna 90 samenwerkingprojecten. In 2016 zijn de volgende projecten gerealiseerd.

1. Brightlands Innovation Factory

Brightlands Innovation Factory begeleidt start-ups tot succesvolle bedrijven door coaching, training, netwerken en hulp bij financiering.

“Start-ups zijn cruciaal voor de groei van de economie. Ze vormen bovendien een wezenlijk onderdeel van een gezond ecosysteem waarin grote en kleine bedrijven, multinationals, onderwijs- en kennisinstellingen met elkaar samenwerken en innoveren. Jonge bedrijven zorgen voor dynamiek, creativiteit en energie. Juist door samen te werken verloopt innovatie sneller en succesvoller. Meer innovatie levert uiteindelijk meer bedrijvigheid op, meer banen en een gezonde economie.”

Léon Klinkers, CEO Brightlands Innovation Factory

2. Eurolab

Samen, inventief én pragmatisch manieren vinden om de weerbarstige landsgrenzen te doorbreken. Kansen voor grensoverschrijdend werken, leren en ondernemen creëren door belemmeringen weg te nemen.

“Het is belangrijk bewustwording te creëren, zodat wij en onze kinderen weten welke kansen hier zijn, en weten hoe we die moeten benutten. Het is belangrijk dat samen te doen en samen barrières te slechten en elkaar daarin te ondersteunen.”

Marleen van Rijnsbergen, gedeputeerde Werk en Welzijn

3. STAP Talentontwikkeling

STAP Talentontwikkeling bereidt mensen voor op een baan in een andere sector door uit te gaan van hun talenten en competenties en deze beter te benutten en versterken.

“Dit project levert veel op: tevreden en gemotiveerde medewerkers, optimale benutting van talenten en competenties, geen mismatches, betere aansluiting tussen vraag en aanbod, duurzame inzetbaarheid, voorkomen van uitval door ziekte of gedwongen outplacement. Ook de regio profiteert omdat mensen behouden blijven voor de Zuid-Limburgse arbeidsmarkt. De sector-overstijgende aanpak, vergroot immers de mogelijkheden van kandidaten in de regio.”

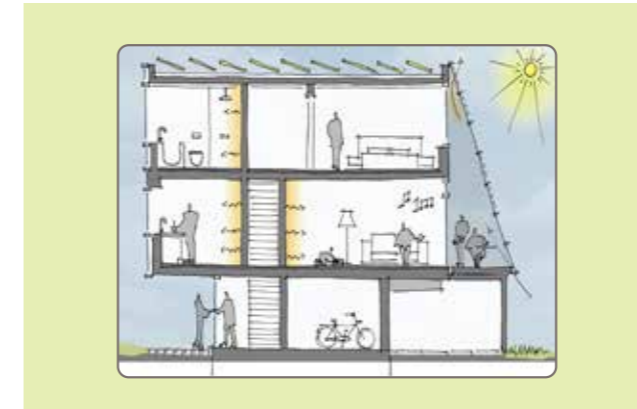
Claudia Speetjens, area manager Manpower

4. Arbeidsmarktdashboard

Alle informatie over de arbeidsmarkt op één plek beschikbaar zodat werkzoekenden, werkgevers, overheden en onderwijs- en kennisinstellingen goed inzicht hebben in de arbeidsmarkt en daarop kunnen inspelen. Dit project is in Brainport2020-ZO-Nederland-verband samen met de andere 5 regio's uitgewerkt.

“Een transparante arbeidsmarkt, een betere match tussen vraag en aanbod, een goede aansluiting tussen opleidingen en behoeften op de arbeidsmarkt, inzicht in banen van de toekomst. Het is dit én meer dat het Arbeidsmarktdashboard wil bewerkstelligen. Werkzoekenden, werkgevers, onderwijs- en kennisinstellingen én regio's/overheden kunnen er hun voordeel mee doen.”

Luuk Hammecher, projectleider

5. TIORC

Innovatief renovatieconcept gericht op energietransitie zodat woningen van particulieren op een betaalbare manier energiezuinig en levensloopbestendig worden gemaakt.

“TIORC staat voor het zoeken naar een optimaal renovatieconcept met als hoofddoel de energietransitie. In de demonstratiewoning maken we gebruik van de laatste stand ter techniek waarbij we laten zien hoe een woning energiezuinig, comfortabel en levensloopbestendig gemaakt kan worden. Het is de bedoeling dat buurtbewoners het goede voorbeeld volgen zodat de leefbaarheid in de hele wijk Vrieheide wordt vergroot.”

Harold Janssen, projectleider

STEELPORT MAASTRICHT

6. Steelport Maastricht

Acht staalbedrijven bundelen de krachten op het gebied van profilering naar de markt, onderwijs en logistiek.

“Nergens in Europa vind je op zo'n compact terrein, zo'n compleet aanbod. Dat in combinatie met de strategische ligging maakt Steelport Maastricht uniek.”

Friso de Vries, directeur Laura Metaal

7. KnowledgeEngineering@Work

KnowledgeEngineering@Work brengt academische studenten al tijdens hun studie in contact met het regionale bedrijfsleven om werkervaring op te doen.

“Door studenten in een vroeg stadium van hun studie in contact brengen met het regionale bedrijfsleven doen ze werkervaring op en brengen hun kennis meteen in praktijk. Ook voor de bedrijven is dit interessant, omdat ze via de studenten toegang krijgen tot de laatste ontwikkelingen op het vakgebied. Bovendien laten zij de studenten zien dat er ook in Limburg interessante banen zijn, en niet alleen in de Randstad.”

Frank Thuijsman, hoogleraar, projectleider/initiatiefnemer van het project

8. Customer Service Valley

De regio profileren als internationale vestigingsplaats op het gebied van customer service door te zorgen voor voldoende en goed opgeleide medewerkers en een beter imago van het beroep van call center agent.

“Het is uniek dat bedrijven, die eigenlijk concurrenten van elkaar zijn maar een gemeenschappelijk probleem hebben, samenwerken en elkaar zo versterken. Zo zorgen ze ervoor dat alle klantcontactcentra voldoende en goed opgeleide medewerkers vinden. Dit vergroot bovendien de aantrekkingskracht van de regio op het gebied van andere call centers.”

John Aarts, wethouder Economie gemeente Maastricht

9. eCoaches van Sananet

Digitale coaches geven via tablet of computer gepersonaliseerd advies aan chronische patiënten.

“Onze eCoaches bewijzen zich in de zorgpraktijk en helpen mensen om meer regie op hun chronische aandoening te krijgen. En hun artsen krijgen meer tijd voor patiënten die hun aandacht en zorg het hardste nodig hebben.”

Jan Ramaekers, directeur Sananet

10. Techniekcollege

Beter en toekomstbestendig techniekonderwijs dankzij samenwerking tussen ROC's en vmbo LVO en SVO|PL.

“Het Techniekcollege Parkstad is een belangrijke mijlpaal in de herstructurering van het onderwijs waarvan de insteek is het brede aanbod van technische opleidingen in Zuid-Limburg in stand te houden.”

John Monsewije, voorzitter College van Bestuur SVO|PL

11. Buitengewoon ondernemen in een buitengewoon landschap

Proeftuin-aanpak om in het landelijk gebied ondernemers uit diverse sectoren te faciliteren bij het realiseren van nieuwe cross-overs.

“Het achterliggende principe van deze aanpak ‘niet vinken maar vonken’ ziet de gemeente Eijsden-Margraten als de juiste aanpak om de economie van Zuid-Limburg te versterken.”

Dieudonné Akkermans, burgemeester Eijsden-Margraten

12. Fuze

Ontwerp en bouw van een race-auto voor de internationale racewedstrijd Formula Student.

“Meer dan 30 bedrijven doen mee aan dit project. Hiermee laten we zien welke top-technologie onze regio in huis heeft. Fuze fungeert als vliegwiel om duurzame samenwerking tussen het regionale bedrijfsleven onderling en met kennisinstellingen tot stand te brengen. Voor de studenten is dit eveneens een prachtige kans. Ze komen in contact met de bedrijven en leveren een product af dat tot de verbeelding spreekt.”

Rob van Loevezijn, projectleider

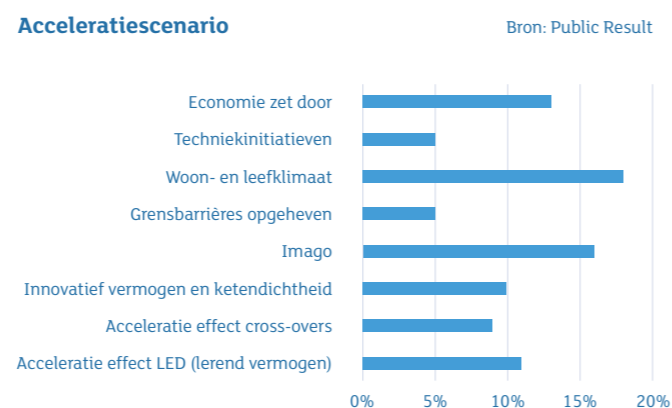
> Zuid-Limburg zonder grenzen is nagenoeg net zo aantrekkelijk als Amsterdam.

PROGRAMMA 2016-2020: PRIORITEITEN

De belangrijkste conclusie van de 'midterm review' van Public Result in 2015 was dat de regio moet inzetten op acceleratiefactoren, zoals het woon- en leefklimaat, het opheffen van grensbarrières, en de innovatie van het MKB. Qua werkwijze werd gepleit voor een meer programmatische aanpak. Het LED-bestuur heeft op basis daarvan de volgende prioriteiten voor 2016-2020 vastgesteld.

1. Agenda Stad

Zuid-Limburg zonder grenzen is nagenoeg net zo aantrekkelijk als Amsterdam. Dat blijkt uit het onderzoek van de Grensoverschrijdende Kansentlas van Gerard Marlet. In steden en agglomeraties groeit de economie sterker dan elders. De EU heeft in juli 2016 het Pact van Amsterdam afgesloten. Lidstaten en ook Europa, zo is de verwachting, zullen de inzet van middelen concentreren in deze economische kerngebieden. In onze omgeving zijn dat de Rhein-Ruhr regio, de Randstad en Brainport Eindhoven, de Vlaamse Ruit en de Waalse driehoek. De Euregio Maas-Rijn is ook zo'n belangrijk economisch kerngebied, maar valt nu buiten het zichtveld in Den Haag en Brussel. Daarom zetten wij in op het bevorderen van de ontwikkeling naar één samenhangende netwerkagglomeratie.

Via de Citydeal Eurolab werken wij onder trekkerschap van de gemeente Heerlen aan het oplossen van grensoverschrijdende knelpunten in wet- en regelgeving. Via de insteek van Eurostad willen wij vooral inzetten op de kansen voor de ontwikkeling van een sterke euregionale agglomeratie. Het gaat daarbij om het opsporen van projecten en initiatieven van formaat en met voldoende draagvlak, waarmee de agglomeratiekracht van de euregio substantieel wordt versterkt.

Zuid-Limburg in
internationaal perspectief.

2. Business accelerator

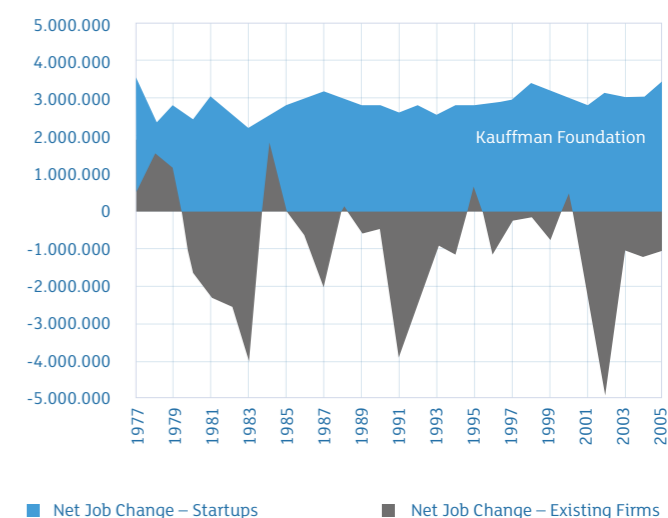
Amerikaans onderzoek (zgn. Kauffman Studies) geeft aan dat vooral startups naar de toekomst toe zorgen voor nieuwe banen en werkgelegenheid. De Brightlands campussen spelen daarop in door de ontwikkeling van een starters ecosysteem met als organisatorisch samenhangende componenten; continue scouting, businessondersteuning en acceleratie van idee tot startup. Mentor netwerk, pool van succesvolle ondernemers, investors netwerk en flexibele bedrijfsruimten. Verwacht resultaat: 20 new start-ups per jaar op Brightlands, werkgelegenheid 700-1.000 nieuwe arbeidsplaatsen in 2020 en financieel self-supporting binnen 5 jaar.

3. Integrale MKB aanpak

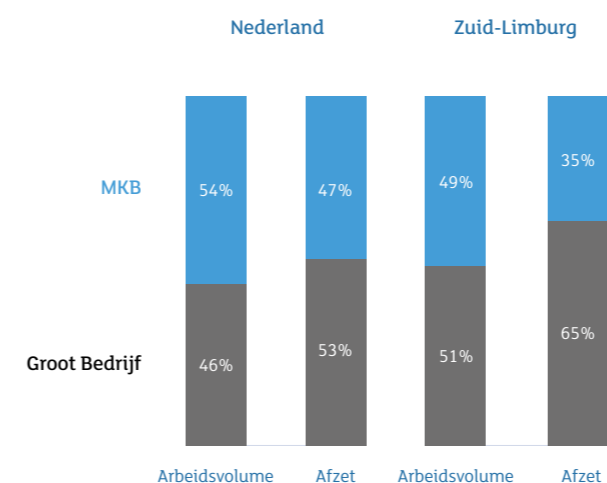
Het Limburgse MKB blijft in grootte en groei achter op het landelijk gemiddelde. En juist het MKB zou veel kunnen bijdragen aan de zo expliciete ambitie tot economische groei van de regio. In Zuid-Limburg komt 65% van de regionale omzet voor rekening van het grootbedrijf. Via de integrale MKB aanpak willen we daar verandering aanbrengen door:

- Starten door overname; 50% van de familiebedrijven heeft de opvolging niet op tijd geregeld
- Betere aansluiting MKB op de campussen
- Integrale MKB aanpak
- Versnellingstafels

Start-ups zijn banenmotor

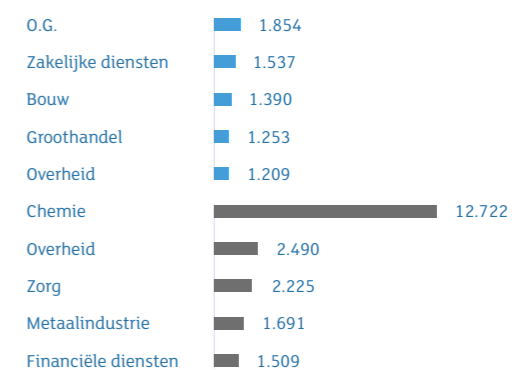

MKB blijft achter

Grootbedrijf is dominant

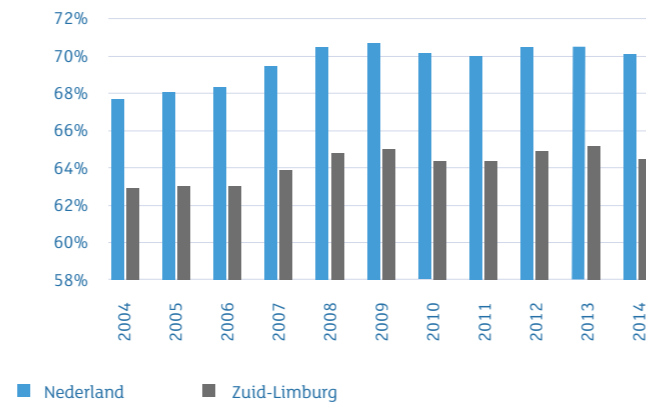
Top 5 sectoren naar omzet (EUR mln)

4. Vraaggerichte Arbeidsmarktaanpak

In Zuid-Limburg worden binnen 5 jaar forse tekorten op de arbeidsmarkt verwacht. Campussen, investeringen in de maak- en procesindustrie, logistiek, distributie en transport, de customer service sector, de aandacht voor de ambachten, de hospitality sector zijn de economie drijvers met de daaruit voortvloeiende behoefte aan arbeid. Anderzijds staan aan de aanbodzijde bijna 30.000 mensen, die kunnen, willen of moeten werken, aan de kant. In Zuid-Limburg blijft de arbeidsparticipatie duidelijk achter bij het landelijk gemiddelde; ca. 10% (63% ten opzichte van landelijk 73%). Om de banengroei op te kunnen vangen, afgeleid uit de demografische ontwikkelingen, is een grotere instroom van leerlingen/studenten nodig en een arbeidsparticipatie van 75% (uit berekening arbeidsmarkt binnen LED). Het Mobility & Talent Centre (MTC) Limburg biedt mensen en bedrijven toeleidingstrajecten voor het invullen van werk voor morgen.

Arbeidsparticipatie

JONGEREN Onderzoek van vacaturesite

Banen genoeg, maar geen match

De Limburger, 7 december 2015

5. Technisch Beroepsonderwijs Zuid-Limburg

De inrichting van een programmatische afstemming tussen (technisch) beroepsonderwijs en bedrijfsleven in Zuid-Limburg. Instellingen zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs. Eerst in de technische sector, maar daarnaast ook uit te breiden naar de zorgsector en andere sectoren. Het gaat dan steeds erom om pro-actief de kracht van de triple helix te benutten voor:

- De verduurzaming van succesvolle Centra voor Innovatief Vakmanschap, Centres of Expertise en Toptechniek in Bedrijf
- Acquisitie van stageplaatsen en leerwerkplaatsen
- Strategieën om tekorten aan onderwijspersoneel te voorkomen, inclusief om- en bijscholing van ZZP'ers
- Organisatie van werkateliers om zowel op het niveau van Zuidoost Nederland als doorvertaald naar Zuid-Limburg zicht te krijgen op veranderende beroepen en competenties en deze in te brengen in de onderwijscurricula van morgen.

6. Economische profilering

De Zuid-Limburgse economie vertoont een krachtig herstel en er ligt een stevig fundament voor verdere groei. Toch wordt onze regio (ook bij de eigen bevolking) nog niet altijd gezien als een economisch bruisend gebied. De kloof tussen werkelijkheid en perceptie is de reden om aandacht te hebben voor de beeldvorming. De groei van Zuid-Limburg is mede afhankelijk van de aantrekkelijkheid van onze regio in de ogen van investeerders en vestigers. En in de mate dat onze eigen jeugd wil blijven. Reputatie is een economische factor. Stelselmatige economische profilering creëert de context en levert de content. Het grote verhaal vertellen en bouwstenen aanbieden, waarmee men het eigen verhaal kan samenstellen. Door een inhoudelijke bijdrage te leveren aan de communicatie-inspanningen van andere partijen werken we aan een gemeenschappelijke grondtoon.

Nieuw bot kweken in je eigen lichaam Innovatie van de Brightlands campussen	Grootste binnenlandse containerhaven Barge Terminal Born nummer 1 in Nederland	Grootste distributiecentrum van Nederland Staat in Sittard-Geleen	2^e congresstad van Nederland Maastricht: 40 internationale congressen per jaar	6 miljoen liter limonade uit 1 sinaasappel Brightlands Innovatie uit Sittard-Geleen	15 op de wereld, 1 bij ons United World College Maastricht: scholieren uit 103 landen
Koempelmentaliteit en joie de vivre Zit in ons DNA	4 miljoen burelen net over de grens De Euregio biedt kansen	Sterkste hersenscanner ter wereld Maastricht trekt de knapste koppen aan	Hier werd de koeltoren uitgevonden Innovatie uit het mijnverleden	De MINI is een banenmotor Born in Sittard-Geleen	90 kastelen en buitenplaatsen De grootste kastelendichtheid van Nederland
Eerste hamburger gemaakt van kweekvlees Uitgevonden in de Brightlands laboratoria	CHILL: studenten werken met professionals Het Chemelot Innovation and Learning Lab	Het enige bergdorp van Nederland Vijfen, 200 meter boven NAP	Nu al 101 bedrijven op Brightlands 63 op Brightlands Chemelot Campus en 38 op de Brightlands Health Campus	3D-geprint schedel implantaat Wereldprimeur van Brightlands	Brightlands is lid van de Health Axis Europa Topnetwerk met Cambridge, Heidelberg, Leuven en Kopenhagen
Slimme oplossingen dankzij big data Brightlands Smart Services Campus in Heerlen	Wassen zonder water Praktische innovaties in de zorg	50% buitenlandse studenten Maastricht heeft de meest internationale universiteit van Nederland	TGV-stations in Luik en Aken Optimale bereikbaarheid	Brightlands zet de toon Eerste Startbootcamp Smart Materials ter wereld	Ieder jaar file van private jets in Beek TEFAF Maastricht: belangrijkste kunst- en antiekbeurs ter wereld

De kracht van Zuid-Limburg

Innovatieve economie Internationale ligging Inspirerende leefomgeving

20 Limburg Economic Development **ZuidLimburg.nl**
Smart Part of Europe

2e grootste chemielocatie in Nederland Chemelot in Sittard-Geleen	Een breed cultureel aanbod Van Musica Sacra tot Notorious Breakdance	De kogelwerende vesten van de FBI DSM-Dyneema®: de sterkste vezel ter wereld	De grootste woonboulevard van Europa Bij ons in Heerlen	Snijvlak van culturen Dutch design, German made & French flair	Het oudste popfestival ter wereld Al sinds 1970 ieder jaar Pinkpop
De United Nations University Een van de tientallen internationale instituten	Cateringtrolleys voor het vliegtuig Een van de grootste fabrikanten ter wereld zit in Nuth	Hét statistiebureau van Nederland CBS Heerlen analyseert 600 terabyte data per jaar	Niemand kan ronde touchscreens maken Behalve één bedrijf uit Heerlen	Laatjes van geldautomaten over de hele wereld Made in Maastricht	Eerste intelligente blindenstok ter wereld Uitgevonden in Sintelveld
450 miljard belegd vermogen APG is een van de grootste pensioenuitvoerders ter wereld	5 sterrenrestaurants en 5 golfbanen Hotspot voor smulpapen en levensgenieters	De oudste VVV van Nederland Valkenburg is de bakermat van het toerisme	Europa's grootste postorderapotheek Gevestigd op Avantis	30 callcenters, 5000 medewerkers Wereldwijde klantenservice	835.000 parkeerplaatsen in Europa Maastrichts bedrijf is Europese topspeler
Een van de grootste sluzen van Europa In Ternaaien net onder Maastricht	1 miljard blikjes en flessen per jaar Afgevuld in Sittard-Geleen	Ruim 50 bedrijven in medische technologie Een internationale hotspot	De meest Europese regio van Nederland 6 km grens met Nederland en 220 met België en Duitsland	2,2 miljoen banen binnen één uur rijden Grenzeloze carrièrekansen	Grootste indoorskibaan ter wereld Snowworld in Landgraaf
60% bedrijven doet zaken over de grens Midden in Europa	4,7 miljoen auto's Gebouwd in Born sinds 1967	Jaarlijks 5 miljoen overnachtingen 20.000 banen in toerisme en recreatie	Techniekonderwijs op de basisschool Jong geleerd, oud gedaan	25% meer chemiestudenten dan vorig jaar De jeugd bereidt zich voor op de toekomst	De op één na grootste staalhaven van Europa Maastricht heeft 8 staalbedrijven met ruim 1000 werknemers
Internationale topcampussen Google maar eens op 'Brightlands'	Maastricht School of Management Oudste en meest internationale business-school van Nederland	Vodafone, Medtronic, H&M en Mercedes-Benz Vestigingsplaats voor wereldspelers	Officieel 5-sterren landschap Je zal er maar wonen	Grenzeloze cultuur Opera de Liège, Ludwig Forum, C'Mine en Bonnelantien	Bron van Europa Van Karel de Grote tot Euro en Verdrag van Maastricht
3 academische ziekenhuizen binnen 25 km Uniek in Europa	De grootste dienstverlener van Nederland Vebevo in Voerendaal met 40.000 medewerkers	200 fruittelers in het Heuvelland Een van de belangrijkste fruitgebieden van Nederland	'Best managed company' en snelst groeiende bedrijf Dynaagroup in Nuth en Sittard-Geleen	8 internationale vliegvelden Op een uurtje rijden	Eerste designmuseum van Nederland Cube in Kerkrade
De wereld aan je voeten In het Columbus Earth Theater in Kerkrade	Beste toeristische bestemming ter wereld Parkstad #1 volgens World Travel & Tourism Council	Grootste technische universiteit van Europa RWTH Aken: wereldkennis op fietsafstand	Alle 10.023 graven geadopteerd Adoptieprogramma Amerikaanse begraafplaats uniek in de wereld	Start van industriële revolutie in Nederland Made in Maastricht	Raakvlak Germaanse en Romaanse taal en cultuur Midden in Europa
Jaarlijks 70.000 bezoekers uit 80 landen op het Vrijthof André Rieu is Maastrichts beste ambassadeur	RWTH Aken: 42.000 studenten Meer dan de TU's in Delft, Eindhoven en Twente samen	De Mei-den van Noorbeek sinds 1634 Eeuwenoude traditie op UNESCO-lijst	Gouden Kalf voor beste film Glück Auf laat rauwe kant van Limburg zien	57.019 MINI's in 2015 Gebouwd in Sittard-Geleen	Maastricht University midden in de Euregio 61% van alle studenten vindt een baan binnen 100 km
20 mega muurschilderingen In Heerlen heerst de culturele lente	Een van de belangrijkste gebouwen van de 20e eeuw Het Glaspaleis van Peutz in Heerlen	De mooiste boekhandel ter wereld Dominicanen Maastricht	Heuvelland, Ardennen en Eiffel Eindeelose natuurbeleving om de hoek	Top-10 Oktoberfest wereldwijd Sittard-Geleen, volgens National Geographic	De geboorteplaats van de Euro In Maastricht ontstond één munt voor Europa

VOORTGANG PROGRAMMA BRAINPORT NETWORK 2016

In deze paragraaf gaan wij in op de voortgang van de gezamenlijk geformuleerde speerpunten en programma's. Het accent ligt daarbij op Zuid-Limburg. Tegelijkertijd maakt LED ook onderdeel uit van een tweetal samenwerkingsverbanden op hoger schaalniveau.

Triple helix organisaties in Zuid-Nederland maken onderdeel uit van de Stuurgroep van het Operationeel Programma Zuid (EU/EFRO). De Stuurgroep geeft zwaarwegend advies over de inhoudelijke en programmatische voortgang van het OP Zuid programma en de inzet van middelen in het kader van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling. Daarnaast werken de zes triple helix organisaties in Zuidoost Nederland samen in het Brainport Network Zuidoost Nederland op de thema's van de arbeidsmarkt, de sluitende kapitaalstructuur en de EU aanpak.

Aanpak arbeidsmarkt

In het jaarplan 2016 stonden 3 deelgebieden centraal die aansluiten op de acties van de regio's: intersectorale mobiliteit en opleiden (flexicurity), onderwijsvernieuwing en Euregionale en internationale werving en behoud van medewerkers. Ondersteunend op alle thema's is de doorontwikkeling van het arbeidsmarktdashboard.

- **Flexicurity**
Samen met West-Brabant heeft begin 2016 een inventarisatie plaatsgevonden van acties van de regio's op de arbeidsmarkt op het gebied van flexicurity.
- **Onderwijsvernieuwing**
Veel van de initiatieven voor kiezen in de techniek liggen bij de regio's richting het primair onderwijs op het stimuleren van Ondernemend, Onderzoekend & Ontwerpend leren. Brainport Network was partner van het kennisfestival Leren in Brainport op 11 oktober. Vanuit de regio Zuidoost-Nederland zijn nieuwe aanvragen voor het Regionaal InvesteringsFonds MBO (RIF) gedaan. Toegekend zijn in 2016: Creative Lab (Sint Lucas), Procesoperators in AgriFood

Capital (ROC de Leijgraaf), Samen Slim Zorgen Thuis (Summa College), Portaal Entree onderwijs (ROC Ter AA) en ROC Gilde voor Entree-onderwijs Talent in Bedrijf. Zuidoost-Nederland hoort bij de regio's met de meeste aanvragen van het hele land over de afgelopen paar jaar. Voorheen werd de commissie gevraagd om advies te geven over de aanvragen.

- **Internationale profilering**
Acties inzake de internationale profilering, werken in deze regio en samenwerking met Europese regio's met de partners van Brainport Network, zijn voor het laatstgenoemde onderdeel verder opgepakt. Eind 2016 is gestart met de Interreg aanvraag Nederland-Vlaanderen voor transparantie van de arbeidsmarktinformatie om de mobiliteit over de grens te stimuleren om knelpunten op de arbeidsmarkt in de grensregio aan te pakken. Brainport Network is hier initiatiefnemer en partner van. Betrokken partners zijn verder CBS, VDAB, Steunpunt Werk in Vlaanderen, KU Leuven en Jheronimus Academy of Data Science (JADS). UWV heeft aangegeven graag verder betrokken te worden bij het vervolg. Voor Interreg-Nederland Duitsland zal eerst een nadere harmonisatie van data plaatsvinden met CBS en de Duitse instituten, daarna zal gericht de connectie met het Arbeidsmarktdashboard worden gelegd, waarvoor nog wel extra investeringen nodig zullen zijn.
- **Arbeidsmarktinformatie via het Arbeidsmarktdashboard**
Na de ontwikkeling van de basisversie van het Arbeidsmarktdashboard is een belangrijke mijlpaal bereikt door de bereidheid van de provincies om deze versie de komende vier jaar financieel te ondersteunen, op provinciaal en regionaal niveau. Het stimuleren van het gebruik van het arbeidsmarktdashboard ligt bij de regio's en hun stakeholders, Brainport Network heeft gezorgd voor ondersteunende communicatiemiddelen en toelichting bij bijeenkomsten en gesprekken. Eind 2016 telt het dashboard 1.700 gebruikers met een goed bereik bij de stakeholders.

EU aanpak 2016

In 2016 is voor de EU aanpak op twee sporen voortgang geboekt:

- **Optimaliseren huidige EU fondsen**
In de eerste helft van 2016 is een uitgebreide inventarisatie van de huidige inhoudelijke speerpunten in de regio met PWC afgerond. Inzicht is verkregen in de veelheid van speerpunten en mogelijke onderlinge synergiën. Deze zijn uitvoerig met de EU kerngroep besproken en gedeeld. Het jaar 2016 was ook rijk aan internationale conferenties en grote netwerkevents in Zuidoost-Nederland. Een succesvol brokerage event in het kader van Vanguard heeft nieuwe (internationale) contacten opgeleverd voor toekomstige consortiumvorming en projectontwikkeling. De WIRE 2016 conferentie in Eindhoven is goed bezocht door leden van de EU kerngroep en gaf wederom de mogelijkheid nieuwe contacten op te doen. Tevens hebben de inhoudelijke sessies over toekomstige EU plannen de vaardigheden om op toekomstige calls te anticiperen versterkt. De TCI clusterconferentie in november was de derde mogelijkheid om kennis en contacten te verdiepen, ditmaal met grote clusters in NL en de EU en op wereldschaal. Vanguard Initiative. Er is volop ingezet op het uitbouwen van het Vanguard Initiative. Een sterke ondersteuning vanuit Brainport Network heeft bijgedragen aan de versterking van Vanguard in Europa, alsook aan de continuïteit. Reeds dertig regio's doen mee in geheel Europa. Veelbelovende technologieën zoals 3D printing worden in gezamenlijkheid opgepakt.
- **Voorbereiding nieuwe EU programmaperiode**
De herijking van de nieuwe programmaperiode 2021-2016 is gestart. In twee bijeenkomsten heeft de EU kerngroep gedachten gevormd als uitgangspunten voor de komende maanden. Inhoudelijk gaat het over de 'widening' van Horizon2020 (meer recentelijk opgenomen lidstaten laten meedoen in H2020) versus het behoud van excellentie (alleen toponderzoek steunen), de programmatische insteek van EFRO in de regio en grensissues bij regelgeving die met 'innovationdeals' verzacht kunnen worden. Daarnaast brengt de door de EU gewenste synergie tussen fondsen ook extra administratieve lasten voor bedrijven met zich mee. Ook gaat het over de versnelling op enkele van deze onderwerpen die door de Brexit is ingezet (denk aan het grote belang van 'impact' van programma's op de burger omdat juist deze burger een stem van ontevredenheid over de EU heeft laten horen).

Aanpak kapitaal

Een belangrijk uitgangspunt in het jaarplan 2016 was dat toegang tot kapitaal essentieel is voor het realiseren van een toename van het aantal investeringen in de regio. Het programma heeft hierbij een keuze gemaakt voor een focus op de scale-up 1 en groeibedrijven.

- **Financieringscommissies**
Naar aanleiding van de analyse over de successen en uitdagingen van de Financieringscommissie is er gestart met het uitrollen van de Financieringscommissies naar de 6 triple helix regio's van Brainport Network of naar de ecosystemen (waarbij samenstelling en werkwijze per regio kunnen verschillen en regio's eventueel samenwerken in Financieringscommissie). Het programma heeft een informatie en inspiratie bijeenkomst voor alle triple helix regio's gehouden.
- **In kaart brengen en digitaliseren scale-up en groeibedrijven**
In juni 2016 is Brainport Network in samenwerking met adviesbureau KPlusV gestart met het in het jaarplan opgenomen project om de scale-up en groeibedrijven in Brabant en Limburg in kaart te brengen. In dit project wordt geen onderscheid gemaakt tussen innovatieve en traditionele bedrijven en worden alle aanwezige sectoren meegenomen. De BOM, LIOF, provincies en triple helix regio's zijn betrokken bij dit project en hiervoor zijn suggesties voor identificatie en selectie criteria opgehaald bij de partners. Brainport Network werkt hierbij voor de provincie Noord-Brabant zeer nauw met de provincie samen in verband met een ander onderzoek van de provincie Noord-Brabant naar de kapitaalmarkt. Voor de provincie Limburg wordt hierbij nauw samengewerkt met het LIOF; er worden kennis en ervaringen uitgewisseld.

> Continue scouting, businessondersteuning en acceleratie van idee tot startup.

1. Agenda Stad

De ontwikkeling naar één samenhangende netwerkagglomeratie bevorderen we door twee activiteiten: Eurolab (concrete acties om grensbelemmeringen op te heffen) en Eurostad (de potentie van de Euregio in kaart brengen en kansen verkennen).

Eurolab

Bottom up versterken van het vestigingsklimaat voor internationals en werken aan opheffen van grensbelemmeringen (City-deal/Eurolab)

- Inrichting van Maastricht International Centre (expatdesk), operationeel, trekker Maastricht.
- Onderzoek Marlet; ontwikkelen realistisch investeringsprogramma voor het woon- en leefklimaat in Zuid-Limburg. Tussenrapportage opgeleverd met als onderbouwde aanbeveling om prioriteit te geven aan de euregionale samenwerking met Aachen. Concept eindrapportage is besproken in het Kernteam op 13 oktober 2016. Aanbevelingen vanuit onderzoek Marlet zijn input voor het Eurolab.
- City-deal; afgesloten tussen Rijk en regio op 10 maart 2016. Trekkers Centrumgemeenten Zuid-Limburg/LED is mede-ondertekenaar. Het Eurolab wordt een werkplaats waarin Nederlandse, Duitse en Belgische bedrijven, uitvoeringsorganisaties, kennis- en maatschappelijke instellingen, de rijksoverheid, provincies en steden aan de hand van concrete casuïstiek kansen en uitdagingen op het gebied van grensoverschrijdend werken, leren en ondernemen inventariseren en mogelijke oplossingen verkennen.
- Kick-off meeting en daarmee officiële start van het Eurolab op 4 oktober 2016. Looptijd tot 1 juni 2017.

Eurostad

In de steden groeit de economie sneller dan daarbuiten. Dat is de reden dat zowel Europa als ook de nationale overheden inzetten op agglomeratievorming. Om ons heen liggen meerdere van die sterke agglomeraties zoals de Rhein-Ruhrregio Ruhrgebied/Dusseldorf, de Vlaamse Ruit (Antwerpen, Gent, Brussel, Leuven) de Waalse driehoek (Brussel, Mons, Charleroi, Namur). In Nederland is het gebied van de Randstad en Eindhoven als economisch kerngebied aangewezen (REOS). Juist in deze gebieden zullen overheidsinvesteringen ten behoeve van de economische structuurversterking landen.

“Het beste is gewoon te beginnen. Als mensen echt met elkaar aan het werk gaan, volgt de rest vanzelf. Een grensoverschrijdende arbeidsmarkt heeft om die reden de hoogste prioriteit.”

Christianne Vaessen, directeur Zweckverband Aachen

Wij hebben onderzoek laten doen, waaruit blijkt dat in veel landen de economie verschaalt aan de landsgrenzen. Er zijn twee uitzonderingen in Europa namelijk de regio Basel/Mulhouse en de Euregio Maas-Rijn. Uit het onderzoek blijkt niet alleen dat de Euregio Maas-Rijn (EMR) op economisch gebied de vergelijking aan kan met de omliggende agglomeraties, ook hebben wij een aantal samenhangende kansen geïdentificeerd met aantoonbare toegevoegde waarde voor de versterking van de agglomeratiekracht van de Euregio.

“Vaals positioneert zich als ‘het kleine zusje van Aken’. Voorwaarden voor samenwerking met het buurland is de taal spreken en je verdiepen in de cultuur zodat je elkaar begrijpt.”

Jean-Paul Kompier, wethouder Vaals

Op basis van dat onderzoek verkennen we nu het draagvlak voor die aanpak bij de buurlanden. In 2017 moet dat leiden tot een gezamenlijke visie en strategie op hoofdlijnen alsmede een eerste inventarisatie van grootschalige samenwerkingsprojecten.

Tegelijkertijd willen wij in 2017 het instrument van het zogenaamde Clearing House ontwikkelen. Via dat Clearing House worden vooral MKB-bedrijven en hun werknemers in staat gesteld om twee jaar lang over de grens te werken zonder aanpassing van het sociale regime (belasting, pensioen en zorgstelsel).

Bijdrage van de Zuid-Limburgse gemeenten aan Eurostad via LED:

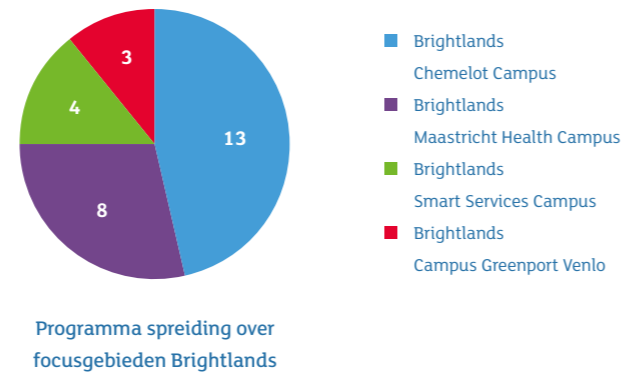
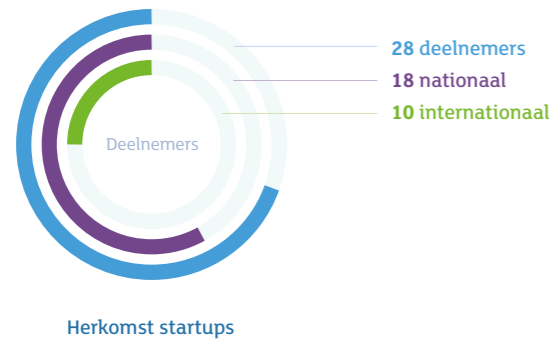
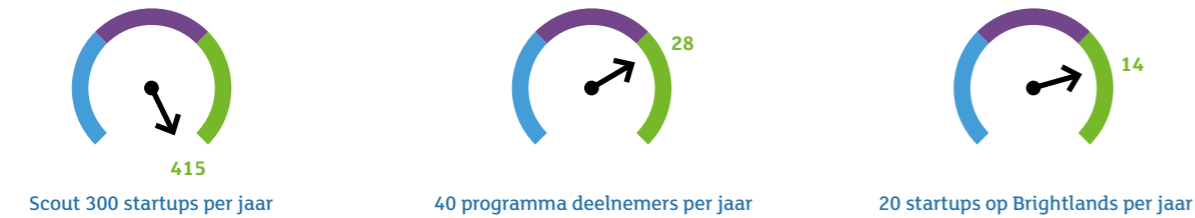
- participatie in het Eurolab en 50% van de kosten van de projectleider
- bijgedragen aan de manifestatie Aachen2025
- financiële ondersteuning van het Expatcenter South
- kosten onderzoek (McKinsey)
- inschakelen Wim Weijnen voor draagvlakverkenning voor Euregiostad bij de buurlanden.

“In Silicon Valley, Tel Aviv of Shanghai interesseert het niemand of we hier in grenzen denken. Daarom is het zo belangrijk om grensoverschrijdend samen te werken. Er liggen genoeg thema's waarop we kunnen samenwerken, denk aan e-health waarbij het Klinikum kan samenwerken met bedrijven aan beide zijden van de grens. Het potentieel is bij lange na nog niet benut. We kunnen in Europa de regio worden waaraan andere regio's zich spiegelen. Dat kun je beter samen voor elkaar krijgen, dan ieder voor zich.”

Garrelt Duin, minister van Economische Zaken Noordrijn-Westfalen

Bruto binnenlands product (GDP) en inwoners van stedelijke agglomeraties

2. Businessaccelerator/Brightlands Innovation Factory

Doel van de Brightlands Innovation Factory is de opbouw van een starters ecosysteem rondom de inhoudelijke zwaartepunten van de Brightlands campussen met als organisatorisch samenhangende componenten; continue scouting, business-ondersteuning en acceleratie van idee tot startup, mentor netwerk, pool van succesvolle ondernemers, investors netwerk en flexibele bedrijfsruimten. Doelstelling: 20 nieuwe bedrijven per jaar en 700 tot 1.000 nieuwe banen in 2020. Naar verwachting kan de Brightlands Innovation Factory vanaf 2020 op eigen benen staan.

De Brightlands Innovation Factory is medio 2016 opgestart en operationeel. Vanaf de start:

- zijn 415 startups gescout
- nemen 28 startups deel aan de programma's van de Brightlands Innovation Factory.

Bijdrage van de Zuid-Limburgse gemeenten via LED:

- LED draagt tot 2020 jaarlijks een bedrag bij van € 200.000, waarvan 50% revolverend in geval van winstuitkering
- In 2016 hebben daarbovenop ook de drie centrumgemeenten een eenmalige bijdrage (totaal € 150.000) voor hun rekening genomen.

“Economische groei moet voor een belangrijk deel van het MKB komen. Om het MKB te stimuleren tot innovatie is één loket nodig, evenals een proactieve benadering, een kwalitatieve doorverwijzing naar banken, campussen, LIOF, RVO en informal investors en een goede afstemming in het ecosysteem.”

Wim Weijnen, voorheen directeur LWV

3. Integrale MKB aanpak

Werkgeversorganisaties, Rabobank, onderwijs- en kennisinstellingen, LIOF, intermediaire en triple helix organisaties in Limburg zijn van mening dat de innovatiekracht en groei-vermogen van het MKB via een gezamenlijke krachtsinspanning naar een hoger plan kan en moet worden getild. Dat is nodig, want de economie in onze regio wordt nog steeds gedomineerd door het grootbedrijf. Die grootbedrijven zorgen bijvoorbeeld in Zuid-Limburg voor 65% van de regionale afzet. Landelijk is die verhouding ongeveer 50/50. Het MKB vervult in onze regio dus blijkbaar minder de economische motorfunctie, die het elders in Nederland wel heeft.

Uit onderzoek blijkt, dat geld en financieringsmogelijkheden voor innovatie en groei ruim voorhanden zijn. Het ontbreekt aan voldoende goede businessplannen en voldoende ondernemers om die nieuwe business te ontwikkelen. Er blijken ruim 80 instrumenten te zijn, allemaal gericht op het MKB dat wil innoveren. Het lijkt erop dat ondernemers verdwalen in het ecosysteem van al deze verschillende instrumenten. Het jaar 2016 is benut voor het doen van onderzoek, het vormen van een platform van relevante stakeholders en de ontwikkeling van een gezamenlijk gedragen MKB-aanpak. In 2017 wordt de aanpak geoperationaliseerd en opgestart.

“Het MKB wil wel innoveren, maar kan het zich vaak niet permitteren. De meerderheid van de bedrijven is relatief klein en de directeur is vaak meewerkend voorman. Dat betekent dat deze ondernemers hulp moeten krijgen. Het is overigens beslist niet zo dat er meer instrumenten moeten komen, maar wel dat er meer samenhang in de instrumenten komt.”

Karin van der Ven, directeur Jules Group en bestuurslid LED namens MKB-Limburg

Pilotaanpak aansluiting van het regionale MKB op de Brightlandscampussen

Op initiatief van de gemeente Kerkrade is in 2016 een eerste pilot aansluiting MKB-campussen opgestart. Dit keer rond het thema van duurzame verpakkingen.

Producenten, eindgebruikers en kennishouders zijn geïdentificeerd en bij elkaar gebracht in een brainstormsessie. Daaruit zijn 3 businessproposities voor nieuwe producten ontwikkeld.

- Een nieuwe verpakking voor de koffieverpakking van Delhaize staat inmiddels in heel België in de rekken.
- Daarnaast is in samenwerking met Limburgse bakkers een nieuwe verpakking voor vlaai ontwikkeld. Met die doos kan de Limburgse vlaai worden vervoerd en geëxporteerd. De verpakking is geïntroduceerd tijdens de manifestatie Maastricht. De businesscase wordt in 2017 verder uitgewerkt.

Versnellingstafels

De Limburgse Versnellingstafels stimuleert ondernemerschap en innovatie op een laagdrempelige wijze en levert daarmee een bijdrage aan de ontwikkeling van het MKB in Zuid-, Midden- en Belgisch Limburg. Doelgroep is de ondernemer die veel kansen ziet in de markt en zijn onderneming een boost wil geven, een geweldig innovatief business idee heeft en dat samen met andere ondernemers wil onderzoeken, verder ontwikkelen en versnelde toegevoegde waarde van innovatie methoden wil ontdekken; de meerwaarde ziet in het verbinden van netwerken, creativiteit, kennis en ervaring.

Bijdrage van de Zuid-Limburgse gemeenten via LED aan projecten in het kader van de innovatiebevordering MKB:

- Onderzoekskosten € 60.000
- Bijdrage ontwikkeling front-office MKB Sittard-Geleen (SLIMhuis) € 50.000
- Ondersteuning ontwikkeling platform van relevante stakeholders
- Ondersteuning uitwerking van de MKB aanpak
- Financiering Versnellingstafels € 61.400
- Bijdrage aan kosten verpakkingpilot MKB – campussen € 25.000

Voucherregeling

Het bestuur van LED heeft in mei 2016 besloten om een voucherregeling in te stellen. Deze regeling is bedoeld om de ontwikkeling van kleinschalige projectideeën te stimuleren. De bijdrage is maximaal € 10.000. Met behulp van deze bijdrage kan het projectidee bijvoorbeeld in een pilot worden uitgevoerd of verder worden uitgewerkt tot een projectplan of businesscase. De projecten moeten bijdragen aan de ambities van LED en de regeling richt zich uitsluitend op samenwerkingsverbanden.

Voor 2016 was 100.000 gereserveerd, daarvan is 70.000 toegekend aan de volgende projecten:

- **Computerbank:** inzamelen gebruikte ICT apparatuur ten behoeve van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, ouderen, mensen met zorgvragen en mensen met een kleine beurs.
- **Zuid-Limburg Mountainbike Top Regio:** Zuid-Limburg op de kaart te zetten door, in nauwe interactie met stakeholders, te zorgen voor een goede MTB-infrastructuur.
- **Trambaanfietsroute Aken-Maastricht:** opstellen van een Interreg-plan om een geïntegreerd provinciaal en euregionaal hoofdnetwerk te ontwikkelen.
- **World Cycle Centre Valkenburg:** toevoegen van een professionele faciliteit die kan dienen als test- en trainingslocatie voor zowel (top-)sporters als bedrijfsleven.
- **Zorgpadoptimalisatie:** het ontwikkelen van een uitgewerkt proces waarbinnen knie- en heupprothesiologie kan plaatsvinden in dagbehandeling.
- **Kunststof plaveisel:** het experimenteel testen en doorontwikkelen van een kunststof plaveisel systeem om zodoende zicht te krijgen op de technische- en economische haalbaarheid van het concept.
- **Grenzeloos Ondernemen:** pilotproject om zakendoen over de grens te stimuleren door middel van interactieve bijeenkomsten, waarbij de ervaringen van grenzeloos opererende ondernemers centraal staan

“Maar het mooiste is misschien nog wel, dat er een hele nieuwe community aan het ontstaan is, waar deelnemers en partners elkaar steeds beter weten te vinden.”

Saskia van der Laak, projectleider De Limburgse Versnellingstafels

“Het is belangrijk dat het MKB goed wordt gefaciliteerd en verbonden met het grootbedrijf en kennisinstituten. Immers het MKB zorgt voor heel veel werkgelegenheid in de regio.”

Pieter Meekels, wethouder economie Sittard-Geleen

4. Vraaggerichte arbeidsmarktaanpak

ArbeidsmarktAndersom

Er is een brede governance voor vraaggestuurde arbeidsmarktaanpak ingericht. Stuurgroep ArbeidsmarktAndersom bestaat uit centrumgemeenten, Provincie, bedrijfsleven (voorzitter LED) en onderwijs (voorzitter Leeuwenborgh), programmadirecteur in dienst en programmamanager Mobility & Talent Centre (MTC) ingehuurd tot einde 2016. Start Strategisch Arbeidsmarktberaad op 15 juni 2016.

Invulling van de werkpoelen blijft achter (onvoldoende instroom van kandidaten). Brede aanpak Arbeidsmarkt Andersom is begin 2017 beëindigd en is in het voorjaar van 2017 van een nieuwe governance voorzien, meer toegespitst op samenhang en afstemming van de Werkgever Servicepunten (WSP's) in Zuid-Limburg. De methodiekontwikkeling van het Mobility & Talent Centre (MTC) is afgerond en opgeleverd. De subsidie-aanvraag bij de provincie Limburg is gehonoreerd. Het instrument van het MTC is in april 2017 overgedragen aan de Werkgevers-servicepunten.

Vraagvoorspelbaarheid

De 6 triple helix organisaties, georganiseerd in het Brainport Network, hebben samen met de Provincies Limburg en Noord-Brabant het zgn. Arbeidsmarktdashboard ontwikkeld. Dit is een grootschalig, geïntegreerd en online systeem voor beleidsmakers, werkzoekenden en bedrijven. Het biedt beleidsanalyses, een vacaturebank en inzicht in het per regio beschikbare aanbod van personeel. De provincies Utrecht en Drenthe zullen in 2017 aansluiten. Er zijn twee Interreg-projecten in gediend met de bedoeling om het dashboard euregionaal door te ontwikkelen.

“Het VDL NedCar project kan dienen als vliegwiel. We moeten gebruik maken van het momentum en de doelstelling wordt dat wie hier binnen komt en enigszins geschikt is voor werk, ook naar buiten gaat met werk! We zien hier bijvoorbeeld kandidaten die (nog) niet geschikt zijn voor VDL Nedcar, maar wel aan de slag zouden kunnen bij Action of PostNL. Het project wordt daarom verbreed.”

Lieve Schouterden, projectleider VDL Nedcar

Economische groei en werkzekerheid stimuleren?
Ruim baan voor beter inzicht

Arbeidsmarktdashboard

ETIL heeft in 2016 een plan van aanpak ontwikkeld t.b.v. regionale doorvertaling. Onderdeel daarvan is dat via bedrijvenpanels meer inzicht wordt ontwikkeld over de arbeidsmarkt op middellange termijn, de disruptieve bewegingen daarop en de effecten daarvan voor de gevraagde competenties van (toekomstige) werknemers. Plan van aanpak zal in 2017 worden uitgevoerd met ETIL, Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven en UWV.

“Wat ik belangrijk vind is dat in de samenleving een gevoel ontstaat van ‘je hoeft helemaal niet weg uit Limburg. Je kunt hier geweldig wonen, studeren, werken en carrière maken.’”

Twan Beurskens, gedeputeerde Economie

Bijdrage LED aan projecten speerpunt vraaggerichte arbeidsmarktaanpak:

- ArbeidsmarktAndersom: 50% van de kosten van de programmamanager (€ 50.000)
- Mobility & Talent Centre: kosten voor de programmamanager MTC (€ 70.000)
- Arbeidsmarktdashboard Zuid-Nederland (€ 22.050)
- Plan van aanpak regionale doorvertaling ETIL (€ 10.000)

5. Economische profilering

In 2015 werd de keuze gemaakt om de economische profilering van Zuid-Limburg te baseren op 3 uitgangspunten: feiten, een kaart en samenwerking.

- **Feiten:** verzameling van een grote hoeveelheid troeven van onze regio, gecategoriseerd naar innovatieve economie, internationale ligging en inspirerende leefomgeving.
- **Kaart:** Traditioneel wordt Zuid-Limburg vanuit Nederlands perspectief gepositioneerd. Dus onderaan het kaartbeeld, waardoor het ons omringende buitenland onzichtbaar is. Op onze kaart staat Zuid-Limburg middenin Europa.
- **Samenwerking:** Naast het zelf actief naar buiten treden worden vooral activiteiten en campagnes van andere partijen ondersteund en van inhoud voorzien. De ambitie is om een gezamenlijke grondtoon te creëren.

Als centrale boodschap werd ‘de kracht van Zuid-Limburg’ geïntroduceerd en onder het gerestylede logo staat ‘smart part of Europe’.

ZuidLimburg.nl
Smart Part of Europe

GRENSGEVALLEN Minister en steden in euregio sluiten deal over Eurolab dat grensbelemmeringen wil wegnemen

‘Zuid-Limburg ligt in het midden’

Het Rijk gaat Zuid-Limburg helpen om grensoverschrijdend werken, leren en ondernemen gemakkelijker te maken. In Maastricht komt een Eurolab dat de grensbelemmeringen wil helpen wegnemen.

door Peter Bruijns

In Alphen aan den Rijn heeft minister Ronald Plasterk van Binnenlandse Zaken gisteren een zogenaamde City-Deal gesloten met Zuid-Limburg. Daarmee onderstreept hij het belang van grensoverschrijdende kansen van de regio. Er komt een ‘Eurolab’ dat gaat proberen praktische obstakels voor grensoverschrijdende samenwerking aan te pakken. Pogingen daartoe lopen tot nu toe

stuk op landelijke wetten en regels. De Zuid-Limburgse gemeenten hopen dat daar verandering in komt door de deal met het Rijk. Voorzitter Jos Schneiders van Limburg Economic Development (LED) overhandigde de minister een speciale landkaart waarop Zuid-Limburg centraal ligt. Daarmee wil Schneiders duidelijk maken dat de regio niet als de blinde darm van Nederland moet worden beschouwd, maar als het hart van Europa.

De kaart toont ook aan dat Zuid-Limburg - onder meer op economisch gebied - verbonden is met de Belgische en Duitse grensstreek. Daar wordt door het Rijk nauwelijks rekening mee gehouden. Dat blijkt niet alleen uit de accijnsverhogingen die de grensstreek treffen, maar ook uit de grote kaart van Nederland die op de werk-kamer van Plasterk hangt. Daarop is Aken een grijze vlek en is België afgeplakt alsof het niet bestaat. Het lijkt erop dat alles ophoudt aan de

grens. Pasbenoemde burgemeesters worden door Plasterk altijd op de foto gezet terwijl ze hun standplaats aanwijzen op die kaart. Wat de Zuid-Limburgers betreft maakt de minister van Binnenlandse Zaken voortaan gebruik van een kaart waarop Zuid-Limburg centraal in de Euregio Maas-Rijn ligt. Door de City-Deal hopen de betrokken steden sneller samenhang te krijgen in de grensoverschrijdende arbeidsmarkt, het onderwijs en het openbaar vervoer.

Annemarie Penn-te Strake wees in juli op de kamer van minister Plasterk Maastricht aan.

Ronald Plasterk kreeg een kaart waarop ook de buurlanden staan. foto Levien Willems

De Limburger, 11 maart 2016

“We moeten samen de slapende reus wakker maken. Samen de grenzen opzoeken en er soms overheen stappen. Daar is lef voor nodig, maar ook een houding, gedrag en cultuur waarbinnen gemeenschappelijke belangen voorop staan.”

Annemarie Penn-te Strake, burgemeester Maastricht

In 2016 werd deze lijn doorgetrokken en werd ondersteuning geboden aan diverse activiteiten en campagnes van andere partijen. Een paar voorbeelden:

- Kaarten voor alle nieuwe studenten in Maastricht tijdens de jaarlijkse INKOM evenals de Bachelor open dag van Maastricht University.
- Feiten-campagnes toepasbaar gemaakt voor vastgoedbeurzen Exporeal (München) en Provada (Amsterdam)
- Financiële steun voor de conceptontwikkeling van ‘bron van Europa’, samen met Provincie, Connect-Limburg en VVV-Zuid-Limburg
- Mede-initiator en eerste voorbereiding van brede publieks-campagne om Brightlands in Limburg onder de aandacht te brengen, samen met Provincie en Connect Limburg.
- Lezingen en presentaties voor diverse gezelschappen: serviceclubs, vereniging van ingenieurs, gemeenten, scholen en het bedrijfsleven

- Inhoudelijke thematiek (op basis van speerpunten LED) aangedragen voor alle workshops van de Dag van het MKB.
- Beurspresentatie op Europese Smart Regions Conference in Brussel
- Participatie in programma Aachen2025
- Ondersteuning aan TEDx in Maastricht en in Sittard-Geleen
- Film 'Kracht van Zuid-Limburg', verspreid via Social Media en vindbaar op het youtube kanaal van Zuid-Limburg.

“Het besef dringt steeds meer door dat Limburg op de schouders van reuzen staat. Dat geeft nieuw elan en nieuwe moed en overal waar je komt merk je dat. Ik heb wel het gevoel dat het nieuwe tijdperk is aangebroken.”

Marcia Luyten, auteur 'Het geluk van Limburg'

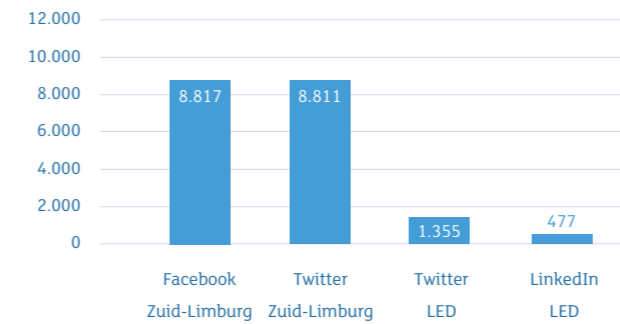
Online netwerk

Onze communicatiestrategie is gericht op samenwerken, verbindingen leggen en community-vorming. Middelen zijn onder andere onze social media kanalen, onze websites en de wekelijkse nieuwsbrief, LED's Monday. Het oogmerk is enerzijds de economische positionering van Zuid-Limburg, anderzijds worden onze online kanalen ingezet om engagement te creëren bij de achterban (betrokkenheid, reacties, discussies ontlocken, etc.) en om een platform te bieden aan de samenwerkende triple helix organisaties. De online community vorming wordt met name gestimuleerd door de verschillende online-kanalen elkaar te laten versterken (nieuwsbriefartikelen verwijzen naar de website, Facebookberichten leiden naar de oorspronkelijke nieuwsbron/organisatie enz.) en door het delen van berichten uit ons netwerk. Voorbeelden van breedverspreide berichten zijn onze film (77.000 weergaven, 797 likes en 642 keer gedeeld) en het interview met Jos Schneiders in Chapeau (264 likes en 29 keer gedeeld).

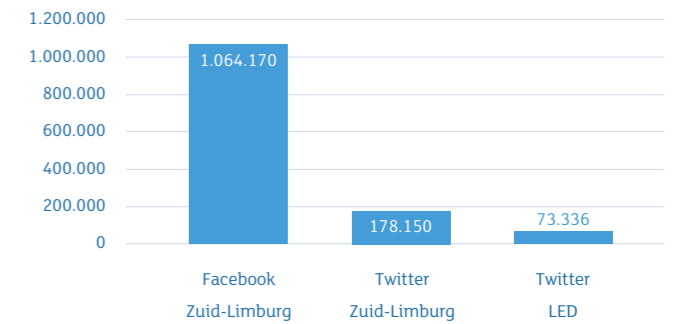

Facebook post, 16 juni 2016

Aantal volgers

Bereikte personen

Bezoekers website

Naast bovenstaande social media kanalen beheren wij ook de websites zoals ledbrainport.nl en zuidlimburg.nl. Op de website van LED Brainport staat het economische beleid centraal, zuidlimburg.nl draagt de economische positionering uit.

Zuidlimburg.nl

85.171
bezoekers 2016

Ledbrainport.nl

20.308
bezoekers 2016

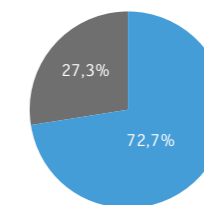
64.020
unieke bezoekers 2016

12.810
unieke bezoekers 2016

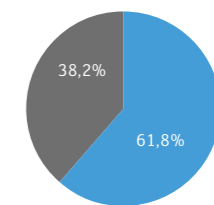
Terugkerende bezoekers

De verhouding tussen nieuwe bezoekers en terugkerende bezoekers is van belang. Je wil immers je doelgroep blijven aanspreken en uitbreiden.

Zuidlimburg.nl

Ledbrainport.nl

■ Nieuwe bezoekers

■ Terugkerende bezoekers

Nieuwsbrief LED's Monday

Wekelijks wordt op maandagochtend om 7 uur 's ochtends onze digitale nieuwsbrief, de LED's Monday, verstuurd. De nieuwsbrief informeert de achterban over de economische ontwikkelingen in Zuid-Limburg en de door LED ondersteunde samenwerkingsprojecten.

3.145
abonnees

36,6%
opent de LED's Monday

7,6%
klikt verder in de LED's Monday

6. Programmacommissies

Voortgang programmacommissie Leisure

In 2016 heeft de programmacommissie een Leisureprogramma opgesteld. Bij de opstelling van het programma is aansluiting gezocht bij het Investeringsprogramma Toerisme en Recreatie van de Provincie Limburg. Daardoor wordt de effectiviteit vergroot. Het programma kent een vijftal actielijnen:

- Innovatie om ondernemerschap binnen de Leisuresector te versterken
- Het versterken van de toeristische infrastructuur
- Imagoversterking van Zuid-Limburg als Leisure destinatie, ook voor zakelijk toerisme
- Versterken van de streekeigen cultuur en gastheerschap
- Koppeling van onderwijs en arbeidsmarkt in de Leisure sector.

De commissie heeft in belangrijke mate haar rol bepaald, zowel stimulerend als faciliterend. Op het gebied van innovatie en samenwerking in de sector wil de commissie meer initiërend en sturend optreden. De volgende projectinitiatieven zijn in 2016 ondersteund:

- Click and Bike
- Trambaanfietsroute Aken-Maastricht
- Mountainbike Ontwikkeling Zuid-Limburg
- World Cycle Centre Valkenburg (haalbaarheidsstudie)

Voortgang programmacommissie Logistiek

Op provinciaal niveau is in 2016 een uitwerkingsnotitie Logistiek gepresenteerd met als ambitie 'Limburg: Logistieke Top Provincie'. De hierbij genoemde hoofdthema's zijn ketenregie, duurzaamheid, grensoverschrijdende samenwerking en versterken innovatiekracht. LIOF is aangesteld om daarbij uitvoerend op te treden voor de gehele provincie. In overleg met de LED Programma commissie Logistiek is er een specifiek Zuid-Limburg Logistiek programma opgesteld. De belangrijkste thema's daarbij zijn infrastructuur, innovatie en business development, PR en acquisitie en arbeid en onderwijs. Daarbij zijn ook financiële instrumenten beschikbaar gesteld. In 2017 zullen de eerste projecten daarvan zichtbaar worden, zoals o.a.

- Limburg stand op logistieke beurs München (mei 2017)
- Bezoek haven Antwerpen (juni 2017)
- Onderzoeksproject Logistiek & Big data (start april 2017)

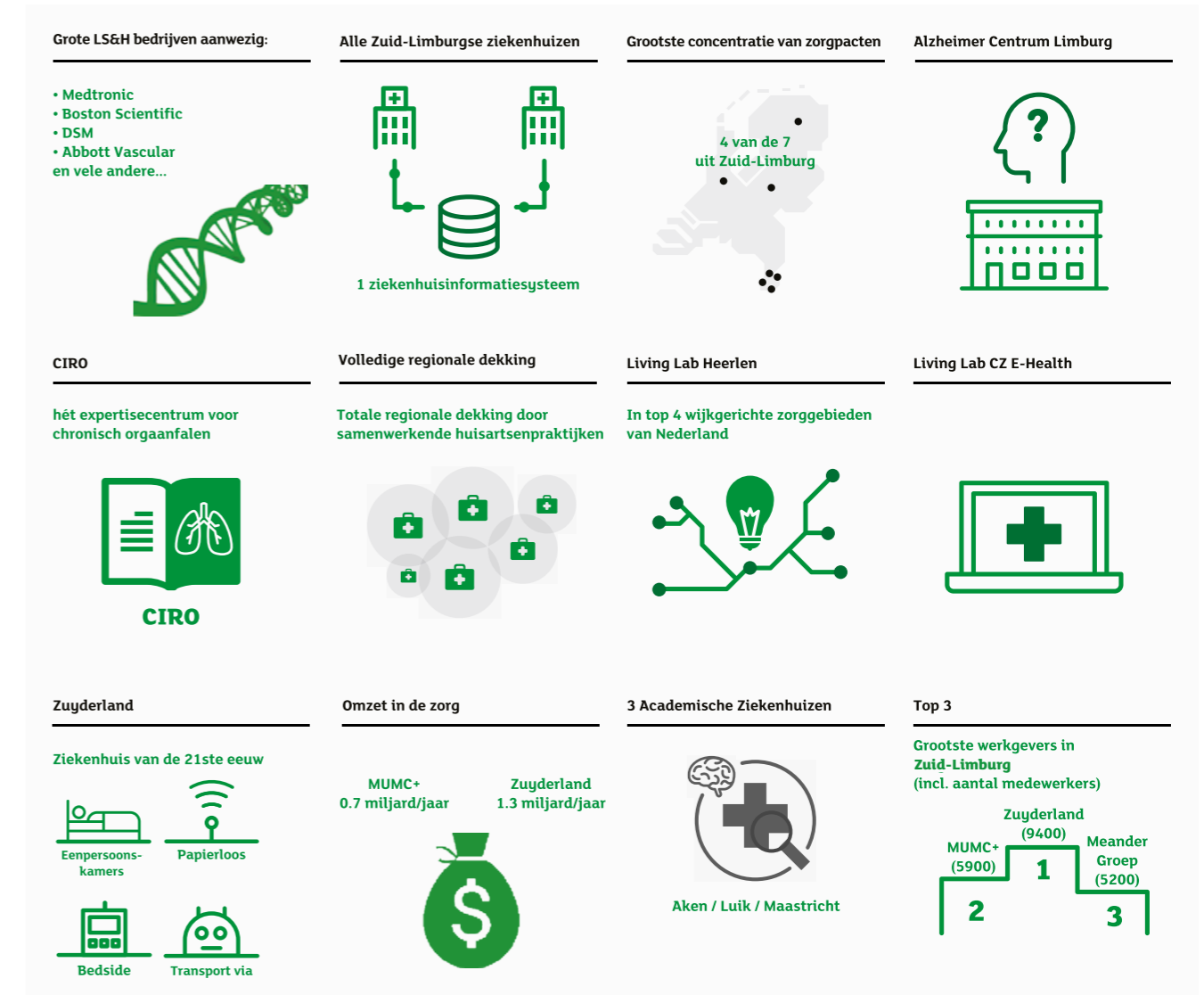
De door LED in 2015 opgezette clusteraanpak (Medtech, staal, chemie, automotive en logistieke dienstverleners) zal daarbij versterkt worden doorgezet.

Voortgang programmacommissie Life Sciences & Health

Binnen de programmacommissie Life Sciences & Health (LS&H) zijn een 3-tal door bedrijven ingediende projectvoorstellen besproken en positief geadviseerd aan de Challenging Meeting. Deze heeft de voorstellen overgenomen en de projecten (al dan niet onder voorwaarden) goedgekeurd voor een financiële ondersteuning. Op verzoek van het LED bestuur, heeft de programma commissie Life Sciences & Health aan Berenschot het verzoek gedaan om te kijken naar een mogelijk programma voor LED LS&H. De uitkomst van de studie door Berenschot heeft opgeleverd dat een PREVENTIE programma in LED verband echt nationaal onderscheidend kan zijn. Met preventie worden alle acties bedoeld om ziektes en kwalen te voorkomen. In 2017 zal i.s.m. andere (Zuid-) Limburgse organisaties en bedrijven worden gepoogd te komen tot concrete projecten, gerelateerd aan Preventie. Gestart is met de samenstelling van een infographic over interessante LS&H aspecten in Zuid-Limburg (te verschijnen medio 2017).

Voortgang programmacommissie Nieuwe Energie (on hold)

In 2016 is gepoogd een programma te ontwikkelen op het gebied van Nieuwe Energie. Potentiële onderwerpen waren: verduurzaming sociale woningbouw, versnellen Limburgse duurzame innovaties en Smart Energy proeftuin. Vanwege het feit dat geen programma-trekker uit het bedrijfsleven is gevonden, is er in het bestuur besloten het Nieuwe Energie programma tijdelijk "on hold" te zetten. In 2017 zal in overleg met organisaties als S-built, Provincie en KetenPlatform Zuid bekeken worden of een revitalisering van programma Nieuwe Energie of Duurzaamheid gewenst is en kan/zal leiden tot een versterking van de Zuid-Limburgse economie. Enkele duurzame projecten in de gebouwde omgeving zijn in 2016 ondersteund (bv ZEAH en TIORC).

Gestart is met de samenstelling van een infographic over interessante LS&H aspecten in Zuid-Limburg.

> De indiener kan bepaald niet achterover leunen, maar wordt gestimuleerd om door te pakken.

11

ENKELE PROJECTEN UITGELICHT

Raf Sluismans, Program Manager UNU-Merit

Onder de loep

Onderzoeksinstituut UNU-Merit monitort alle samenwerkingsprojecten die via LED worden ondersteund. Raf Sluismans is Program Manager bij UNU-Merit: "Tweemaal per jaar bezoeken wij alle projecten. Wij zijn volledig onafhankelijk en toetsen of de projecten op de juiste koers zitten. Daarnaast komen strategische onderwerpen zoals samenwerking, aansluiting met bestaande initiatieven en grensoverschrijdende samenwerking aan bod. Omdat de monitor een totaaloverzicht biedt, worden dubbelingen vermeden en het geld goed besteed."

LED heeft een dubbele functie, vindt Raf Sluismans. "De projecten moeten aan strenge criteria voldoen. Dat vraagt van de indieners om een zeer degelijke voorbereiding. De challengingcommissie, dat de aanvragen beoordeelt, is zeer kritisch. Wordt een aanvraag gehonoreerd, dan is dat als het ware een kwaliteitsstempel dat weer andere deuren opent. Daarnaast zorgt de financiële ondersteuning van LED voor versnelling. Juist vanwege de strenge eisen gaan de indieners niet over één nacht ijs. Ze presenteren zich met doorwrochte projectplannen en een strakke planning. Dat haalt de vrijblijvendheid eruit en zorgt voor snellere voortgang. Het feit dat LED slechts een beperkte subsidie geeft, beschouwt Sluismans eveneens als een goede prikkel. "De indiener kan bepaald niet achterover leunen, maar wordt gestimuleerd om door te pakken." Sluismans vindt het bovendien positief dat de projecten niet alleen maar door de 'usual suspects' worden ingebracht. "Het is heel verfrissend om te zien dat de LED-aanpak breed aanspreekt en talloze (MKB-) bedrijven, onderwijs en kennisinstellingen uitdaagt om innovatief te zijn en samen te werken."

"Een prachtig laagdrempelig instrument dat ondernemers helpt om hun ideeën sneller naar de markt te brengen. Vooraf vindt een goede selectie plaats waarbij onder meer LED, maar ook Keyport en InnovatiehuisMKB nauw betrokken zijn. Dat de aanpak werkt, blijkt wel uit de resultaten. Er worden nieuwe samenwerkingsverbanden gesmeed en nieuwe bedrijven gevormd. Zelfs als een Versnellingstafel besluit ermee te stoppen, heeft de ondernemer stappen kunnen zetten en meer inzicht over de haalbaarheid van zijn of haar idee."

Raf Sluismans, Program Manager UNU-Merit

De Limburgse Versnellingstafels

Het MKB is een belangrijke speler in het realiseren van de ambities voor Limburg. De praktijk leert echter dat de meeste MKB-ondernemers er niet aan toe komen, of de kennis missen, om hun ideeën om te zetten in concrete business. De Limburgse Versnellingstafels helpt hen daarbij. En met succes!

"Het ondernemersbloed gaat sneller stromen"

"Een verbindend en innoverend initiatief"

"De ultieme vorm van kennisdeling"

"Een leerzaam traject"

"Een mooie plek om een netwerk te bouwen met innovatieve regio-genoten en vakspecialisten."

Quotes van deelnemers Limburgse Versnellingstafels

"Mede door financiering van LED en de betrokken partijen heeft de regio Zuid-Limburg een landelijke voortrekkersrol op het gebied van W&T/O&O-leren in het basisonderwijs."

Fons Vossen, STEM-II

Resultaten tot nu toe

STEM II

STEM staat voor Science, Technology, Engineering en Mathematics en heeft als doel jonge kinderen spelenderwijs te laten kennismaken met wetenschap en techniek. Speerpunt is het ontwikkelen van een nieuwsgierige, onderzoekende en ontwerpende leerhouding (de zogenaamde '21st century skills') bij kinderen van 4 t/m 12 jaar. In 2013 voerde Stichting Kindante de pilot STEM-I uit, met 15 deelnemende basisscholen. STEM-II is het vervoliprogramma waarin in een periode van vier jaar zo'n 40 scholen van zes schoolbesturen volwaardig wetenschap- en technologieonderwijs implementeren in hun onderwijsprogramma. Inmiddels is ook 'programmeren en coderen' aan het programma toegevoegd.

- 40 scholen
- 10.000 basisschoolleerlingen

"STEM is een project dat zelfs landelijk als voorbeeld dient. Door kinderen al op de basisschool op een laagdrempelige manier te laten kennismaken met techniek en wetenschap, leren ze hoe leuk techniek kan zijn. Overigens een groot compliment voor de projectleiders die erin slagen om schoolbesturen en docenten te enthousiasmeren voor deze aanpak. Dat leidt er toe dat steeds meer scholen zich aansluiten en de beweging groeit."

Customer Service Valley

Zuid-Limburg is zeer in trek bij internationale ondernemingen voor de vestiging van hun klantencontactcenters (KCC's). Zo'n 5.000 mensen werken al bij een KCC en binnen twee jaar komen daar nog ruim 1.000 banen bij. In plaats van elkaar te beconcurreren, hebben Vodafone, Arvato Bertelsmann en Q-Park de handen ineen geslagen. Samen met de gemeente Maastricht, ROC's Arcus en Leeuwenborgh en Zuyd Hogeschool werken ze samen in Customer Services Valley. LED verstrekte hiervoor een aanjaagsubsidie. Het doel: imago-verbetering en professionalisering van het vak. Plus versterking van Zuid-Limburg als customer service regio.

“Ook hier is sprake van een unieke aanpak; grote bedrijven die eigenlijk concurrentie voeren op de arbeidsmarkt omdat ze op zoek zijn naar mensen met dezelfde competenties, erkennen hun gemeenschappelijke probleem en zetten samen de schouders onder de oplossing ervan. Zo zorgen ze voor voldoende opgeleid personeel, een beter imago voor het beroep van callcenter-agent en een beter imago van Zuid-Limburg als callcenter-regio.”

STAP: mobiliteit tussen sectoren

Mensen die van baan veranderen, doen dat vooral binnen de eigen sector (70%). Om mismatch op de arbeidsmarkt te voorkomen, te zorgen voor voldoende gemotiveerd personeel (nu en in de toekomst) én talenten en competenties zo goed mogelijk te benutten, is een sector-overstijgende benadering nodig. Met STAP zetten zes gerenommeerde Zuid-Limburgse bedrijven en ManpowerGroup, gesteund vanuit LED, talentontwikkeling en intersectorale pre-mobiliteit op de kaart. Zuid-Limburg blijkt een ideale proeftuin.

“Een heel positief project waarbij mensen worden beoordeeld op hun talenten en competenties. Door in een vroegtijdig stadium interesses te peilen en mensen te motiveren om over de grens van hun eigen sector te kijken, worden ze beter voorbereid op een nieuwe baan. Dit voorkomt onrust, zorgt ervoor dat mensen niet thuis komen te zitten en een naadloze overgang van de ene naar de andere baan kunnen maken.”

“Deze aanpak is binnen onze branche uniek in Nederland. Customer Service Valley kan een autoriteit worden op het gebied van klantenservice. Bedrijven kiezen nu al voor Zuid-Limburg vanwege de internationale ligging en de beschikbaarheid van meertalig personeel. Met deze aanpak versterken we de reputatie van Zuid-Limburg als customer service regio, wat mogelijk weer nieuwe klantcontactcentra aantrekt.”

Etien Jamin, hoofd CS Vodafone

Operatie Sloopgoud

In Parkstad, op de grens van Landgraaf en Heerlen, wordt het eerste recyclelab, -park én de eerste baksteenfabriek gebouwd waar sloopafval ('sloopgoud') de grondstof is voor nieuwe bouwmaterialen. Materialen die geen waarde hebben, worden via sloopprojecten ingezameld, samengevoegd en zodanig bewerkt tot producten ontstaan die wél waardevol zijn. Zo levert Resource Limburg een bijdrage aan de Limburgse circulaire economie. Het werk wordt grotendeels gedaan door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

“Een ondernemer met visie. Het is heel verfrissend om met een jonge ondernemer te praten die duurzaamheid, maatschappelijk verantwoord ondernemen en innovatie op een slimme manier weet te combineren.”

EEN UNIEKE COALITIE

Limburg Economic Development is een netwerkorganisatie in triple helix verband om de transitie van de regio op weg naar een top-technologische regio te stimuleren. De overlegtafel van economisch Zuid-Limburg.

Programmacommissies

Life Sciences & Health

Leonne Hollanders, *Zuyderland*

Roel Goffin, *Zuyderland*

Roy Beumers, *Zuyderland*

Erik Joosten, *Arion Group*

Erik Ritzen, *Provincie Limburg*

Jan Ramaekers, *Sananet B.V.*

Jos Schreurs, *Zuyd Hogeschool*

Levien Verstappen, *Arion Group*

Marion Mulkens, *Gemeente Sittard-Geleen*

Paulette Wauben, *Zuyd Hogeschool*

Raymond Schoffelen, *Gemeente Heerlen*

Nico Stam, *Brightlands Maastricht Health Campus*

Michel van Zandvoort, *Maastricht UMC+*

“Limburg heeft ontzettend veel te bieden. Op het gebied van internationalisering en kenniseconomie doen we het gewoon goed. We hebben hier de meest internationale universiteit van Nederland, de campussen en VDL Nedcar. Limburg draagt al jaren stevig bij aan de BV Nederland.”

Theo Bovens, gouverneur provincie Limburg

“Met Brainport Zuidoost-Nederland is in Zuid-Limburg een nieuw soort elan, een nieuw zelfbewustzijn aan het ontstaan. Dat komt mede door de samenwerking in LED.”

Jan Zuidam, voorzitter LWV

Logistiek

Jan Tindemans, *Voorzitter ELC*

Pascal Swinkels, *Fontys Hogeschool*

Bob Joosten, *Wessem Holding BV*

Camille Hardy, *LIOF*

Ellen Bronneberg, *Provincie Limburg*

Erik Boskamp, *Zuyd Hogeschool*

Friso de Vries, *Laura Metaal*

Joep Brekelmans, *Sabic*

Luciano Grimaldi, *Provincie Limburg*

Marion Mulkens, *Gemeente Sittard-Geleen*

Norman Verstoep, *Barge Terminal Born*

Paul Ghijsen, *Open Universiteit*

Peter Gehlen, *Gehlen Schols Logistics*

Ralph Hendriks, *Gemeente Beek*

Raymond Ubachs, *Gemeente Sittard-Geleen*

Roger Wetzels, *Gehlen Schols Logistics*

Sikko Zoer, *Medtronic*

Ton Neumann, *Provincie Limburg*

Wibo Feijen, *Steel Solutions BV*

“Samenwerking is een beetje inleveren. Het vereist lef en dingen durven loslaten zodat het collectief ervan kan profiteren.”

Jos Kusters, voorzitter CvB Leeuwenborgh

Leisure

Martin Eurlings, *voorzitter*

Jan Schrijen, *Gemeente Valkenburg*

Janneke Houben, *Gemeente Valkenburg*

Anya Niewierra, *VVV Zuid-Limburg*

Bas Schoonderwoerd, *Parkstad Limburg Theaters*

Camille Oostwegel, *Oostwegel Collection*

Désirée Cortenraede, *Gemeente Meerssen*

Harma Albering, *Cradle to Cradle Network*

Jean-Paul Hameleers, *Horecaondernemer*

Kelly Regterschot, *Gemeente Landgraaf*

Lars Flinkerbusch, *Stichting Maastricht Marketing*

Roy van der Broek, *Gemeente Schinnen*

Ruud Bessems, *Stichting Heuvelland Hotels*

Wil Munsters, *Zuyd Hogeschool*

Wim Ortjens, *Gemeente Maastricht*

Kernteam

Wim Weijnen, *afredend voorzitter*

Ruud Burlet, *voorzitter*

Bert Kip, *Brightlands Chemelot Campus*

Karolien Leonard, *Gemeente Maastricht mede namens gemeenten Zuid-Limburg*

Jaap Docter, *Kamer van Koophandel*

John Monsewije, *SVOPL, mede namens onderwijs*

Kitty Kwakman, *Zuyd Hogeschool*

Jan Cobbenhagen, *Brightlands Maastricht Health Campus*

Carola van der Weijden, *Maastricht University*

Tys van Elk, *LIOF*

Servi Verstappen, *Provincie Limburg*

Marc Cootjans, *Rabobanken Maastricht e.o. mede namens Rabobanken Zuid-Limburg*

Peter Verkoulen, *Brightlands Smart Services Campus*

Huub Narinx, *LWV*

Bestuur

Jos Schneiders, *voorzitter*

Sjraar Cox, *burgemeester Sittard-Geleen en gedelegeerd bestuurder*

Jan Zuidam, *voorzitter LWV mede namens Ondernemend Limburg*

Boy Litjens, *voorzitter LIOF mede namens Brightlands Maastricht Health Campus*

Atzo Nicolai, *CEO DSM mede namens Brightlands Chemelot Campus*

Marja van Dieijen-Visser, *voorzitter raad van bestuur azM en Maasticht UMC+ namens de Zuid-Limburgse ziekenhuizen*

Mark Boerekamp, *COO APG mede namens Brightlands Smart Services Campus*

Martin Paul, *voorzitter College van Bestuur Maastricht University*

Sander van den Eijnden / Arent van der Feltz, *voorzitter College van Bestuur Open Universiteit*

Karin van der Ven, *directeur Jules Group BV, mede namens MKB Limburg*

Jos Kusters, *voorzitter College van Bestuur Leeuwenborgh mede namens MBO*

Karel van Rosmalen, *voorzitter College van Bestuur Zuyd Hogeschool mede namens HBO*

Pieter Meekels, *wethouder Sittard-Geleen mede namens gemeenten Westelijke Mijnstreek*

John Aarts, *wethouder Maastricht mede namens gemeenten Heuvelland*

Martin de Beer, *wethouder Heerlen mede namens gemeenten Parkstad*

Twan Beurskens, *gedeputeerde Provincie Limburg*

“Het is heel belangrijk om echt cross-over te werken. Dus niet alleen op de smalle grenzen van je campus blijven werken, maar juist de samenwerking ook met andere campussen opzoeken, over de grenzen van de regio heen, over de landsgrenzen heen en dat zie ik hier ontzettend goed gebeuren.”

Esther Pijs, directeur DG Bedrijfsleven en Innovatie, Ministerie Economische Zaken

Colofon

Voor meer uitgebreide informatie verwijzen wij graag naar www.ledbrainport.nl. Via de website kunt u zich tevens abonneren op onze wekelijkse nieuwsbrief LED's Monday.

Uitgave van LED – zomer 2017

Vormgeving: Zuiderlicht

Fotografie: Philip Driessen, Paul Fekkes, Luc Lodder,
Jonathan Vos, Marc Schols, Morel Fotografie

Druk: Schrijen-Lippertz

Limburg Economic Development (LED)

Poststraat 8

6135 KR Sittard

www.ledbrainport.nl

EEN UNIEKE

COALITIE